

laudabilius: videlicet bene vivere
inter im

Cassio Impius est
pius. qui deū pec
cat p̄ infidelitate. Justus ergo pri
mo detestabiles denegat cogitacō
nes: ac deinde actus vitiose cōversa
tionis excludit: dicens. Et in via pec
catorū nō stetit. Hoc est: non pse
ueravit in delicto: s; p̄ p̄māz ad me
liora cōuersus est. Et in cathedra pe
stilentie

Glosa Dans alijs
nō sedit exemplum
peccādi: vel p̄ue viuēdo: vel puer
se docēdo. Cathedra pp̄rie doctorū ē
sicut dñs ait Math. xij. Sup̄ cate
dra Moysi sederit scriba et pharisei.

Gregori in codice regule
pastoral. ii. iij.

In cathedra pestilentie sedere est ex
rōne mala discernē a tñ ex delibera
tione p̄

Cassi In cathedra pesti
petrare lentie sedit q̄ po
steris p̄nitiose doctrine exempla
dereliq̄t. Pestilentie dicimus qui
pp̄mū suum deplatur et lebit.

Iero Videtis ipsi quō beatitu
do triplex cōdonat si non
cogitemus mala: si in p̄cō nō pse
ueramus: si non docemus ea que
mala sunt. Dixit tria q̄ facere nō
debemus. Neque ter subiūgit dno
que facere debemus. Non enī suffi
cit nobis mala fugere: nisi cōnseq̄
mur

Cassi sicut a alibi docet
bona. Dedina a malo et
fac bonū. Vñ subdit. S; in lege do
mini volūtas eius. Lex ergo domi
quā Moyses in monte synai acce
pit est in dedinandis peccatis in q̄
tota mētis viri iusti intētio cōsistit

Iero Non dixit in lege dñi est
timor: sed volūtas eius.

Multū enim timore faciūt: s; merce
dem non habet timor faciētis. Pius
volūtas in lege domini est q̄ vult
facere quod dominus impauit. S;
dicat aliquis. Ecce ego volo legem
dei facere. bt̄us ergo sum: quia vo
lo. Sed vide quib; sequitur. Et in le
ge eius meditabitur die ac nocte.
Non sufficit velle legei dei: sed in le
ge eius meditari. Meditatio legis
est non solum in legendis scriptu
ris: sed in his que scripta sunt faci
endis. Dum porrigo elemosinaz le
gem dei meditator. si egrotante in vi
sio: pedes mei legei dei meditantē.
Si ea facio que p̄cepta sunt quod
alijs ore meditantur: ego corpore
meditor. Et addidit: die ac nocte.

Cassi Nec cōplexio cōtinuuz
tempus ostendit. Qd si
ad literam intēdas omnino non
conuenit vt die ac nocte iugiter le
gē dei aliq̄s aut legat: aut p̄dicet.

Iero Nam a ambulanduz est
a bitendum: a comedē
dum: et dormiendum: a ea que ad
vitam necessaria sunt operanda.

Cassi Sed ille p̄batut legem
dei continue meditatuz
qui omnia scdm sanctitate; gerēs
celesti se puritate in omnibus tra
dauit: sicut dicit apostolus. Om
nia quecunq; facitis in verbo aut
facto: omnia in gloria dei facite.

Iero Justus igitur siue man
ducat: siue bibit: siue dor
mit: in nomine domini omnia faci
ens: meditatur legem eius die ac

no de. Qui hoc fecerit premij quid
mereat. sequit. **Et erit tanq lignu**
qđ plantatu est se de curfus aqz
Multi simplr iterptant: a dicunt.
Quo lignu si plantatu fuerit iuxta
aqs necesse e vtyreat a n siccat. e
qz hnt radices ei hūores vñ vniāt
Sic qūq legē dei meditat: ipsa le
gis meditatio virore ei facit a vitā
Hoc illi simplicitē mēpretant. Nos
āt spūalib spūalia opātes i pū.
iij. de sapia legit. Lignū vite ē omī
bus op̄tendētib eā. Et sm apl m
xp̄us dī virtus a dī sapia. Si aut
sapia lignū vite est: ipsa at sapia
xp̄us **Hugo** super Ezech.
est. **Hugo** .ome. p̄ma.
Qui plātat est se de curfus aqz.
qz icarnat est iux lapsus a iuxta
peccata a nō in peccatis defluentiu
p̄p̄loū. Naz aq p̄li iterptant in
Ap̄o Idē Aug⁹ a Jero.
Vides ḡ qm̄ qui bñs vir a sc̄is ē
huic lig⁹ a sapie opat: hoc est xp̄o
filiis erit: sic dīc apl̄us. Cōsidē nos
facit a faciet i celestib⁹ a regnare
huic. a laodicie ecclē in Ap̄o. dīcāt
Qui vicit dabo ei sedē meū i thro
no meo. Vidētis ḡ qz cū xp̄o reḡbi
m⁹ i celo de q̄ adhuc s̄b dīc. qđ fru
ctū suū a p̄missione suā: dabit i tē
pore suo. hoc ē **Collect.** Quā dī
in die iudicij. **Collect.** at ele
dis suis Mat. xxvi. Venite bñdī dī
p̄is mei p̄cipite regnū. Et ne q̄sq̄
de xp̄i p̄missione dubitaret o se q̄nt
subūgit Aug⁹. **Et foliū ei⁹ nō deflu**
et v̄bū ei⁹ nō erit irritū qz verbū
domini manet in eternum.

Cassi. a intue dñm verba folijs
fruct⁹ tegūt: sic p̄missiōes suas et
ista custodiūt: et oīa q̄cūq̄ faciet
p̄sp̄abunt: tā facta q̄ dīcā eius.
Aliē autē i sensu morali p̄t exponi
ab illo. **Hugo** qđ lignuz a q̄
loco. **Hugo** beatus vir. da
bit fructū suū. nō alienū vt ipocri
te a fatue v̄gimes. q̄ ambulāt a ope
rant tonū ad testimoniū alienū vt
laudent: v̄l vt bñ valeāt t̄paliter.
S̄ iste bñs. s. vir: fructū suū dabit
volūtariē nō coacte: sm illd apl̄. iij
ad Coi. ix. Nō ex tristitia a nātate
Dilatē em̄ datorē diligit de⁹ i t̄pe
suo. Temp⁹ vniū cuiusq̄ bñfaciē
dī ē p̄is vita. Vñ **Eccl. ix.** Qđcūq̄
p̄t facē man⁹ tua instāter opare:
qz nec op⁹: nec ratio: nec sc̄ia: nec
sapia erūt ap̄d inferos q̄ tu p̄p̄as.
Nūc ḡ i p̄nti vita ē t̄pus bonū faci
endi. a i alia vita post istā erit t̄ps
mercedē recipiēdi: sm qz dīc Ap̄o.
ij. ad Coi. v. Om̄s nos māifestari
oportet añ tribunal xp̄i vt referat
vnusq̄sq̄ p̄p̄a cordis sui a corp̄is p̄
vt gessit: siue bonuz siue malū. Et
foliū ei⁹ nō defluet a v̄bū bñ viri
nō erit ociosū: s̄ erit alijs v̄tile. Vñ
Greg. Ociosū est v̄bū qđ caret ra
tiōe iuste nātatis: aut intētoe pie
vtilitatis. a oīa q̄cūq̄ faciet p̄spa
bun. **Nico.** Quia p̄ oīa sua tō
tur. **Nico.** ad sempitēnā beati
tudinē p̄ducat. Vñ ad **Rō. viij.** Di
ligētib⁹ deū oīa coopant in bonuz
his q̄ sm p̄positū vocati sunt sc̄i.
Collect. Et qm̄ oppo sita iuxta
se posita magis e luce

scilicet. **I**dem post q̄ dixit de b̄atu
d̄me iustiviri: o se q̄nt enarrat in fe
licitate impiorū ad finē q̄ p̄am eo
rū spnat q̄ p̄na coḡscit. **V**ñ die.

Non sic im̄. **Jero.** **I**d q̄d sc̄i d̄o
p̄ij nō sic. **Jero.** d̄i: nō sic: hoc
i hebreis volumib⁹ nō habet: s̄ nec
in ip̄is. **lx̄. it̄p̄ ab⁹. Naz.** exēpla
Origēsi cesariēse bibliotheca legēs
tm̄ semel repp̄o. **Cassi.** Ac si di
ri scriptū.

Cassi. cat. Non
erit sic impi⁹ vt sup̄i⁹ dixit de viro
iusto: s̄ sunt tā q̄ d̄cū
q̄ puluis. **Glo.** p̄uis fug
gestiōibus non h̄ntes h̄uorē: ḡe
quē p̄icit vent⁹. i sup̄bia q̄ vento
op̄at. q̄ petit alta et inflat: a facie
terre. i a p̄sentiā vite eterne.

Cas. Homo em̄ terren⁹ q̄n̄ in
stat seductorio vento sup̄
bie de soliditate terre viuentiū q̄si
puluis abijcit. q̄ sua leuitate ad
firmamētū mādato rū dei se t̄nē nō
potit. **Jero.** Qui nō incoḡue pul
it. **Jero.** veri op̄at. q̄ q̄ciq̄
illū aura tēptatōis diabolice traxe
rit illuc errore p̄ducit m̄hil h̄z soli
dū: s̄ q̄d h̄z: h̄.

Nico. Vñ de fo
ab penā h̄z. **Nico.** uca culpe
deijcit in foueā ge h̄ne. **apl** q̄d sub
die. **I**deo nō resurgūt impij viz in
fideles ydolatre: in iudicio.

Cas. Nā si ad iudiciū resurgē
est p̄ suis factis quēpia; z
reddē rōez. merito illi dicunt in iu
dicio nō resurgē q̄s iam coḡscit di
uina s̄mā dānasse: sic **Jo. iij.** dic̄t
Qui nō credit iā iudicat⁹ est.

Aug⁹. Resurgēt quidē impij:
s̄ nō vt iudicent. q̄ iā

certissimis penis destinati sūt. ne q̄
p̄tōres i falsi xp̄iani q̄ verb̄ osten
tes d̄u: factis at̄ negāt. hi at̄ nō re
surgēt i oclio iustorū: vt iudicent
s̄ forte vt iudicent. **I**tem **Jero.**

Nico. Die oculū debet scribi p̄
one **Jero.** accepta imēdiatē ab he
braica veritate habet i o gregatōe
iustorū. **I**ta at̄ o gregatio ē in b̄i
tudine celestī: s̄m q̄ d̄i m̄ p̄s. **xlvi.**
P̄ncipes p̄lorū o gregati sūt cū d̄o
abra. **Hugo.** Duplex ordo h̄z

Hugo. minū futur⁹ est
i iudicio. videlz elcōz: a reproborū
Alij iudicabūt a nō iudicabūtur.
vt apli a aplici viri: q̄ non solū le
galia p̄cepta suauent: s̄ etiā cōsi
lia euāgelica impleuerūt de quib⁹

d̄ns die in euāgelio **Mat. xix.** Vos
q̄ reliq̄stis oia a secuti estis me cur
sederit filius hoīs i sede maiestatis
sue sedebitis a vos sup̄. **xij. thronos**
iudicātes. **xij. trib⁹ isrl.** Alij iudica
būtur a saluabunt vt mediocriter
boni q̄ vite maculas lacrimis terseūt

Vel p̄cedētia delicta elis deleuerūt
quib⁹ iudex venēs i dex̄a o s̄tētū
bus dicet. **E**surū a debistis in mā
ducare: a ceta q̄ ibidē sequūt. Alij
iudicabūtur a dānabunt vt mali
xp̄iani q̄ p̄tā sua nec lacrimis terse
ūt: nec elemosinis redemerūt. Alij
nec iudicabūt nec iudicabūtur sed

dānabūtur: vt increduli a hi in iu
dicio nō resurgūt. q̄ in sua infideli
tate dānati sunt vt didū ē **I**te glō.
Ratio p̄dictorū redditur cū dic̄t.

Nico. **Q**uomā nouit d̄ns vi
am p̄tōz a pio a s̄m

quif vox xpi: dicentis. **Go aut** |
cui? disciplina iudei repulerunt **Co**
sticut? suz rex ab eo | v a deo patre
| **sup syon monte sem ei?** | v super
ecciam qua monte appellat ppter
eminentia honoris a firmitate fidei
Syon hebreu lingua dicitur speculatio
q dicitur aptat eccie: qm pmissi
ones dmi mentis puidetia contuetur:
sup qua reuera xpus e rex: qm ab
ipso regit atz disponit **Lp dican? p**
reptu ei? | hoc est doctrina euangelij
Ite Iero. Hugo **Dei xps de**
a Aug? **Hugo** darat suam
eterna gnatoez qua hz a pte: dicentis
L Omin? Ip? | **L dixit ad me filius**
me? es tu | hoc etia legit dixerisse voli
ter de filio i baptismo **Mat. iij.** a
m trafiguratoe **Mat. xvij.** **Ego ho**
die genui te **Cas** **Hodie enim**
v etnabit. **Cas** **apd xpu nullo**
initio incipit: nullo fine cadit. **No**
em est ibi: neq fuit: neq erit. s sp
maet: sp est. **Et quicq dixeris nli**
est hodie: sic Apo? **ad Heb. xij.** ait
Jesus xpus heri a hodie a i eternu
L genui te | **lum e de lumie: omps ex**
oi potete: de? x? d? deo vero. de quo
ad Heb v scilicet. ait. Splendor glie
a figura sube ei? hoc fides catholi
ca: hoc sanitas metis itelligat: vt
vngit? filia? a pte nec natura nec
tpe nec ptate debeat separi. **Item**
Aug? Se Aug? **Vox dei pns**
quitar. **Aug?** **ab filiu virgi**
nis incarnati. **Postula a me a da**
bo tibi gētes | **vt noi xpiano copu**
lent atz ita a morte redimatur a pos
sidentur a deo **Vn subdit.** | **in heredi**
tate tua | qua postulaueras ad eo

ru? salute: a q tibi fructificet spiri
tua? **Iero** **Ac si dicat: duz iudei**
lia. **Iero** **noluerit te recipere oēs**
gētes tibi remittit i hereditate | **a pos**
sessionem tua terminos terre |

Rico **Quia tpe aploz fides**
xpi diuulgata e p vni
uersuz mudu: fm q pdictu fuit in
p s. xvij. **In oez terra exiuit sonus**
eo **Cas** **Cu em dicit: dabo tibi**
tu. **Cas** **in possessionez finios**
tre: hoc natura hūanitatiz xpi acce
pit qd ipse i sua natura dīma sp pos
sebit. **R** **Egos eos** | **Illi em regunt**
q ad salutis dona pueniūt | **in vir**
ga fer **Rico** **Per hoc designat**
rea. **Rico** **ptas xpi insupa**
bilis a etna: fm q pdictuz fuerat
Daniel. vij. **Aspiciebā in visioe no**
ctis a ecce i nubib? ali qm filio? hois
reiebat: a vsq ad antiquū diez pue
nit a dedit ei ptatez: honorem: a re
gnū. **Et subdit.** **ptas ei? ptas etre**
na q nō aufert a regnū qd nō cor
rūpetur. **L tanq vas figuli ofrin**
ges e **Aug?** **v cōteres i eis hoc**
os. **Aug?** **est i p dōtib? terre**
nas cupiditates: a veteris hois lu
tulēta negocia a quicq de peccati
limo vtra **Iero** **Christus e figu**
ctū est. **Iero** **lus. a hō e vas**
qd cōfringit hic i pma: vel i die iu
dicij in igne. **Dei ppha hortat oēs**
ad obedientia a fuitū dei: dicens.
Aug? **Et nūc iā vos in oua**
ti cōtritis i vobis lutis cu
piditatib? q ad pteritavitā ptingit
facti estis **reges** | **iā valētes regē**
quicq i vobis fuile atz te strale e.
a nō qm aere; cedētes: s castigātes
b. ij.

vestra corpora et fuerunt subiecti.

Glo ^{Intelligite} ista p̄dicta
et si p̄ vos non sufficitis
Lerudimi. ab alijs. q̄ iudicatis ter
ram. et c̄renitate in vob. Et vt oib⁹
tollet elatōez q̄s reges appellat
subiūgit d̄nter. **S**eruite d̄no in ti
more. s̄.

Rico Vñ Bern. Serui
filiali. am⁹ i caritate il
la q̄ timorē pellit: labores nō sentit:
merita nō intuet: p̄mū nō requirit:
a plus oibus v̄get. Nullus terror
sic sollicitat. nulla p̄mia sic iuitant.
nulla iusticia sic erigit. Et ne fuiti
um ei⁹ durissimū aut tristissimū
forte putaret: subiūxit. **L** exultate
ei. p̄ cordis deuotōez a eleuatōez i
deus dicit em̄ exultatio q̄h̄ ē salta
tio. **Cū tremore.** Hoc addit ne di
cta exultatio in dissolutōez vertat
sic faciūt dissolute i eccl̄a cantātes:
cū tñ ois cant⁹ eccl̄astic⁹ ad exci
tandā deuotionē fidelīū ordinet.

Aug⁹ Itam sic p̄t accipi. **L** et
nūc reges intelligite. et
etiā nūc me rege constituto nolite
tristes esse reges ēre: q̄h̄ vestrū bo
nūz vob ablatū sit: s̄ intelligite poti
us: a Lerudimi. vos h̄ie sup̄iorē iu
dicē oīa dare videntē. **I**b̄ em̄z vobis
expedit vt sub illo sitis a q̄ a iulle
ctus a eruditio vobis dat. **I**tā vobis
expedit vt nō temē d̄nem: sed
d̄no oīm fūiat: a exultetis in b̄n
tudie certissima a sincerissima cau
ti: a circūspiciētis ne ab ea p̄ sup
biā decidatis. **A**pprehēdite disci
pli

Rico a subijcite vos hūi
nā. **L** iter discipline xp̄i
anel. **ne qm̄ irascat d̄ns.** si nō appre

hēdatis ei⁹ disciplinā. **L** p̄ oseq̄s
Lpeatis de via iusta. **L**a via verita
tis dedi.

Cab **V**el peatis a cele
nādo. **S**i rege xp̄o q̄ est
via recte ābulatū: dux ad vitaz
euntū: iter ad b̄titudinēz festinan
tiuz: sicut ipse dicit in euāgelio. **E**go
sum via: veritas: a vita. **V**iap̄ter
icarnatōez: p̄ quam bonis vinēdi
p̄bet exemplū. veritas p̄ter iudici
um. vita p̄ter d̄itatez. **E**t q̄ ad dedi
natōem vie veritatis sequit diuina
punitio. **I**b̄ subdit. **Q**uoniam exar
serit i breui ira ei⁹. **L** auz d̄creuerit
vinēcām inferre q̄ impijs a p̄dōri
bus p̄pa

Iero **L**i breui ira. **L** h̄
ratur. **I**est in exitu vni
uscuiusq̄ h̄ois: vel i die iudicij ve
est illud. **C**uz em̄ dixerint homies
pax a securitas: tūc veniet eis repē
tinus in **Glo** **M**odo d̄ nō ar
terit⁹. **Glo** **M**odo d̄z castigat
vt p̄. s̄ i futuro ardeb̄t. q̄ mil pa
ciētie ei⁹ ampli⁹ erit. **L** b̄i oēs **L**erūt
Lq̄ d̄dūt

Rico **Q**ui modo in
afflictōe posi
ti non frangūtur ipacia seu despa
tione: s̄ fiducialiter expectāt remu
nerationē vi

Colle **M**odo d̄z
te future. **Colle** **d**istricti iu
dicis ira differet: a p̄dō: in d̄sideri
is aie sue laudat d̄u iustus tribula
tiones a angustias sustinet: q̄ ma
loz pena: q̄ iustoz gloria sit non
apparet. **V**inc est q̄ **J**ob. ap̄lus
ait. **C**arissimi: nūc filij dei fumus
a nondū apparuit q̄d erim⁹. **S**cim⁹
qm̄ cum apparuerit filies ei erim⁹:
qm̄ videbim⁹ eū sicuti est. **T**ūc p̄fe
cto apparebit q̄ fallax hūi⁹ mūdi

fiducia extiterit: q̄ transitoria vi-
ta: q̄ breuis gloria: q̄ praua volu-
ptas: q̄ falsa p̄spitas: a q̄ cito trā-
sūt q̄c̄d̄ hic caū et p̄ciosū fuerit.
Ergo infelices q̄ in talib⁹ cōfisi sūt
si beati omnes q̄ cōfidūt in eo q̄ est
benedicis in secula seculorū. Amē.

Omnie quid

multiph. Titul⁹ hui⁹
psalmi talis est: psal.

Dauid cū fugēt a facie Absalon fi-

lij. **Cas.** Legit. ij. R. xv. q̄ Ab-
salon dū p̄ter suū da-

uid crudeliter in se q̄ref: mule impe-

tu p̄duct⁹ in cōdensā quercū ramis

eius comā nectētib⁹: in aeris subli-

mitate suspensus est. Prefigurās

Judā traditorē dñi qui in odat⁹ la-

queo vitā. **Aug⁹** Huic histoie

finiūt. **Aug⁹** alludit titul⁹

de q̄ tñ non agit p̄s. sed de signato

historie. et de passiōe a resurrectōe

xpi. q̄ maxime p̄t̄ in eo q̄ in eo

de: dicit. Ego dormiui a somnu: ce-

pi: a exurrexi. Dauid em̄ xps̄ intel-

ligit: vt in titulo p̄cedētis p̄s. didū

est. Et Absalon filij⁹ Dauid Judas

intelligit quē xpus cū alijs apl̄is

filijū in euāgelio vocat: dicens. Nō

possunt filij sp̄s̄ ieiunare q̄ diu cū

illis est sponsus. A q̄ Juda xps̄ fu-

git: qñ illo ascendēte ad scribas et

phariseos cū alijs apl̄is in mōtē

seces. **Cas.** Et sic Dauid suspēso

fit. **Cas.** Absalon filio suo in

pace reguit: sic a suspēso Juda xps̄

in gloria surrexit. Hoc iḡ intelli-

gēs. Et dras p̄ph. s. in facto p̄dicto

significari mysteriū passiōis et re-

surrectōis Iesu xpi et quib⁹ agit

p̄s. verba p̄dicti tituli posuit de hi-

storia. Cui⁹ tituli sensus est talis.

Psal. iste attribuit Dauid. et xpo q̄

hic loquit. **P̄s.** inq̄t agēs de eo q̄

fiḡtur: est: cū fugēt Dauid a facie

Absalon filij sui. et de passiōe et re-

surrectōe Iesu xpi q̄ illa historia

fiḡta. **Cassi.** Testātē at regum

sunt. **Cassi.** historia psal. iste

q̄nquagesimo adu posterior ē: qm̄

post culpas adulteri et homicidij

vie noscīt Dauid p̄secutio ab Ab-

salon filio otigisse. h̄ p̄ virtute sua

hic p̄s. optētū nūo p̄bat aptat⁹.

tenē em̄ terciū locū oportuerat: q̄

a sande trinitatis potētā: a tridu-

ane i se resurrectōis mysteria conti-

ne. **Collec.** Et q̄ s̄m Augus-

bat. **Collec.** iste p̄s. p̄t accipi

vt sit vox xpi p̄ se a p̄ suis mēbris

cūctis viz fidelib⁹ in q̄cūq̄ angu-

stia constitutis. Loquit̄ ḡ ap̄ d̄ p̄ h̄az

simul ecclesia a xpus caput ei⁹ inē

p̄cellas p̄secutionū constituta p̄vni-

uersūz orbē terraz: a dicat. L

Omnie de p̄t̄. quid multipli-

cati sunt q̄ tribulāt me. L

Cassi. Secūdi p̄s. hoc q̄si sit e

gatio increpātis ē. hic at̄ amicat̄ cō-

tra se p̄p̄os excitatos q̄ ad eos co-

gnoscit̄ velle saluādos: sic i. xxxiii

p̄s. dicitur est. Retribuebāt m̄ ma-

la p̄ bonis. L multi insurgūt adūsūz

me. L In tñ multi fuerūt vt etiā de

nūo discipuloz traditor Judas il-

lis fuerat cōgregat⁹. **Idē Aug⁹.**

Hugo Falsi testes ex iudeis

surreperūt in xpm vt

b. iij.

eū; morti tradent: sic ipse in alio
psalmo dicit. Insupererūt in me
testes iniqui. **U**lti dicit aie mee
non est salus: ipsi in deo eius. Vt
Math. xxvij. principes iudeorum dixe
runt. Alios saluos fecit: seipsum non
pōt saluū facere. **I**te Aug. et Cas.
HUGO Itā. Multi dicunt aie
mee pōt intelligi de fer
uenti temptatōe demonū qui p suas
noxias suggestiones reddūt hōiez
pusillanimē et qñ despātū in feruo
re temptatōis. et dicit in cogitatōe
nō est salus: ipsi in deo eius: eo q nō
pōt supare temptatōes. sicut in be
ato **B**enedicto dicit: q in tñ fuit
veratus carnis temptatōe ex me
moria aspiciis cuiusdā mulieris q
delibabat ex eremo redire ad secu
lum. Sequit̄ vox hūane nature
xp̄i loq̄ntis ad suam diuinitatē: et
ōndit tria p q dē p̄ adiuuat suū
filiū incarnatū. Primū fuit vni
diuine nature. cum hūana: cui dicit.
Uaut̄ dñe. qui es verbū p̄ris
oipotētis. **S**usceptor me es. q̄ me
naturā. s. hūanā induisti nascēdo.
Naz hūane nature susceptio ē ve
bi dī incarnatio. **I**te Aug. et Cas
sio. Ac si dicat vni diuinitatē hu
manitati. Secūdu fuit leticia qua
xp̄us hō letat̄ in deum. vnde subdit
gloria mea. Terciū fuit cōtēpla
tio q̄ cōtinue fruebat̄. vñ dicit. **et**
exaltans ea **AUG** v̄ mēte: me
put meū. **AUG** am hūanaz
q̄ caput aie nō absurde appellat̄: q̄
ita inlefit excellenti supeminētie
vbi hōiem suscipiētis vt tāta pas
sionis hūilitate nō deponeret̄.

Cas. **V**oce mea ab dñm da
maui. dicit̄: p̄ clarifica
filiū tuū. **et exaudiuit me.** sicut p̄
in euangelio dicit. Et clarificauit et
iterū clarificauit. **Et addidit. De mō**
te sancto suo. v̄ de diuinitatis excel
lentissima hūmitate: hoc est de iusti
tia sua: sic ali⁹ ps̄. dicit. **I**usticia tua
sicut mōtes dei. Equū em fuerat vt
natura hūanitati assumptē q̄ in
terris singulare paciētē monstra
uit exemplū: accipet in celis crea
turatū oim principatū. **H**i etiā
duo versus sunt vox ecclesie in pso
na suoz fidelū. **AUG.** **S**usceptor
meus es. in xp̄o q̄ nos in celestib⁹
sedere facit. et faciet vna cum illo. p̄ce
dente em capite cetera mēbra conse
quūtur. **g**loria mea. cui⁹ gratia
et misericordia talis suū. **et exaltās**
caput meū. videt̄ xp̄m q̄ ascēdit
in celū. q̄ caput mulieris viri: et ca
put viri xp̄us est. **V**el caput meū
v̄ vniuersū nos trū spm̄ vel mē
tem q̄ est caput aie. **E**xaltat̄ autē
mens cui iam dicit̄ pōt. mēte hūo
legi dei vt cetera hōis p̄tā s̄bdanē
cū iam carnis resurrectōe ab sorte
tue mors in victoria. **V**oce mea
q̄ est intima cordis deuotio. **ab do**
minū damauī. **S**i aliene cogita
tōnes ab affectu orātis incurrāt nō
dū dicit̄ p̄: voce mea ab dñm dama
ui. **N**eq̄ hoc recte b̄: nisi cum sola
anima nihil carnaliū intentionū
in oratione attrahens. loquit̄ dñs
vbi solus audit. **et exaudiuit me**
de monte sancto suo. v̄ illa iusti
cia sua q̄ literant̄ electi eius et p̄se

autores eorum puniuntur. Sequitur
vox christi.

Hugo **8 scō vic.**
dicentis. **Ego**
qui uoluntarie sustinui mortem. **doz**
miui et passioni me sponte exposui
a demer. **Soporatus sum**. Transla
tio romana habet: a somnuz cepi
et mors sub

Cassi. Nam sopor
secuta est. **Casti.** ratio ista fu
it sacri corporis beata dormitatio. **et**
exurrexi quia caro mortalitate depo
sita immortalitate sumpsit a gloriaz
sempiternaz. **Sed** quare exurrexit
euidenter ostendit: dicens. **Et do**
minus suscepit me. Natura enim
humanitatis per se et propria virtute
non potuisset resurgere: nisi eaz di
uina omnipotentia suscepisset: sic ipse
dicit. **Potestatem** habeo ponendi
animaz meam et iterum sumendi eaz.

hugo **Dicit** populus dei etiam il
lub **Ego** dormiui piger
ab bono opus. a somnuz cepi in de
lectatione peccati. a exurrexi a mor
te peccati. quia dominus suscepit me
de peccatoribus per suam gratiaz.

Sequitur vox christi. **Non** timebo
milia populi iudaica. **circū**
antis me. in passione mea. **Exurge** dñe.
et fac me

Augusti. Mos est
exurgere. **Augusti.** diuinarum
scripturarum persone dei attribuere
quod in nobis facit. **Vnde** est illud
An experimentum queritis eius
qui in me loquitur christus? **Non** enim
ait quo iubere loquor: sed profusus
ipsam locutionem illi tribuit cuius
munere loquebatur. **Saluum** me
fac deus meus. per gloriam resur
rectionis. **Habet** enim vnusquisque

temptationes quibus circūalla
tus dicere potest: non timebo milia
populi circūantis me. **Quoni**
am tu percussisti. et percussus sum mo
rem prophetie. quia ea que uentura pro
phetantur secundum tempus futura sunt:
secundum scientiam uero prophetantur: ideo
pro factis habenda sunt. **Omnes** ad
uersantes mihi sine causa dentes
peccatorum contriuisisti. **Hoc** secundum
Augustinum sic legitur. **Dentes** a
malefica uerba. **peccatorum**. uide
licet principum iudeorum dilaceran
tium maledictis filium dei. **contriui**
sti. quasi in ierituz et in puluerem
perduxisti. **Quoniam** tu percussisti
omnes aduersantes mihi sine cau
sa. sicut in alio psalmo dicit. **Prin**
cipes persecuti sunt me gratis. **Rede**
etiam in predestinatione dicit de di
abolo a angelis eius: percussisti om
nes aduersantes mihi sine causa.
quoniam ipsi demones non solum
in totum christi corpus: sed etiam in
singulos quosque priuatum seruiunt
Dentes peccatorum contriuisisti. **Ha**
bet vnusquisque maleficentes sibi.
habet etiam uitiorum auctores co
nantes cum a christi corpore preci
dere. **sed** **Omni** est salus. et do
mini est nos saluos facere de morte
peccati.

hugo a hoc dicit propheta
ta ad homines.
Deinde conuertit sermonem ad de
um mutando personam: a hoc per
figuram que uocatur methaplasim?
Vnde subdit. **La** super populum tu
um tene di
Jeroni. **Populo**
dio tua. **credentiuz**
tenebationem infundit transmit
b. iij.

tens eis spiritum sanctum. vel in futuro quando diciturus erit. Venite benedicti patris mei percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Ad quod nos perducatur dominus noster Iesus christus qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Omni iuocarem. Huic psalmo preponitur titulus talis. in fine psalmi cantici da. **Rico**. Ad litteram psalmus est sonus vel modulatio pneumes ex organo. Et canticum dicitur sonus humane vocis. Vnde psalmus. cantici dicitur modulatio organi cum humana voce sequente quam instrumentum precedente a voce sequente laudat deus. sicut in plerisque ecclesiis fit tempore laudis. **Glo**. Sed spiritualiter loquendo psalmus significat bonam operationem. et canticum letitiam mentis habitam de eternis: ut dictum est in plerisque prophetis compilationis. Per hoc enim quod dicitur in fine: signat hic et in consequentibus titulus christus qui est finis consummans in presenti ad iusticiam et in futuro ad coronam. Vnde sensus predicti tituli talis est. **Psalmus** iste qui dicitur dicitur psalmus. quia monet ad bene operandum est psalmus. cantici dicitur bonam nostram operationem fieri in mentis leticia habitam de eternis dirigens nos in fine et in christum ad quem tendimus. Qui quidem psalmus est dauid prophete vel alicuius perfecti monentis ut vana seculi deserant atque dicentis. **Omni** iuocare. Deum duote oratio

Aug Exaudiuit me deus in iusticia mea. Ista a quo est iusticia mea. Postquam indicauit hominibus se esse exauditum: deinde quasi iam habens deum in corde familiariter ei ex dilectione loquitur: dicens In tribulatione dilatasti mihi. et ab angustiis tristitie in latitudine gaudij de **Glo**. Quod gaudium duxisti me. **Glo** est de pura scientia a deo. **Iero**. Et licet mihi vite eterne. **Iero** in tribulatione auxilium tuleris: tamen ego misericordia semper indigeo. Vnde subdit. Miserere mei et exaudi orationem meam. Contra miseras huius vite ut incepta **Collect**. Dicit enim iusti hoc proprium ut in omni quod dicunt aut agunt non solum suum profectum: sed etiam proximorum edificationem querant. Vnde apte subiungitur. Fili hominum. videlicet prauorum parentum. vsquequo. et quod dicitur eritis. gravi coris. et quod dicitur erit cor vestrum sarcina peccatorum et pondere iniquitatis grauatum: sicut de pharaone legitur. Ingrauatus est cor pharaonis. **Aug** Ut quid dicitis vanitatem. et quid vultis esse beati de terrenis: ut quid temporalium rerum amore detinemini. **Hugo** La queritis mendacium. et temporalia que dicuntur mendacium. quia promittunt securitatem et solvunt timores: promittunt satietatem et solvunt esuriam. quia ecclesiasticus dicitur. Auarus non implebitur pecunia. Sicque amatores suos decipiunt.

Aug⁹ **Et** scitote quoniam
mirificauit & mirabilez
ostendit. **dn̄s** pater. **sanctū** suū
& filiū suū **dn̄m** **christū** resuscitan
do a ad dexteram suaz collocaudo
ad quē uos qui estis graui corde de
letis conuerti ab amore mundi. Et
p̄ eū **dn̄s** exaudiet me. **orantez** p̄
requie eterna cōsequēda. **Cū** dama
uero ad eū. **cum** cordis deuotione.
Ita et uos exaudiet si sic damaue
ritis et feceritis qd̄ sequit̄. **Ira**
scimini a nolite peccare. **Hoc** duo
bus uobis intelligi pōt scilicet. **Ira**
scimini & si primus motus animi
surgat ad iram qui iaz p̄pter penā
peccati non est in nostra p̄tate sal
tem non ei cōsentiat ratio ut mens
que intus regnata est s̄m deum ut
mente seruiamus legi dei: si adhuc
carne seruim⁹ legi peccati. **Aut** agi
te penitentia & irascimini uobis ip̄s
de p̄teritis peccatis a ulterius pec
care desinite. **q̄ dicitis**. **hec** inq̄ dī
cite. **in** cordibus uestris. **a nolite**
esse populus de quo dicitur est. **La**
bijs me honorant: cor autem eoz
longe est a me. **in** cubilib⁹ uis. **hoc**
est in conscientijs uestris. **com**
pungimini. **hoc** ad dolorem peni
tentie refertur: ut seipsam anima
puniens compungat: ne in dei iu
dicio damnata torqueat̄. **Idem.**

Castio **S**acrificate sacrifi
cium iusticie. **de** quo
sacrificio dicit in quinquagesimo
psalmo. **Sacrificium** deo **spiritus**
contribulatus cor contritū. **Hoc**
sacrificiū sit per penitentia. **Quid**
enim iustius q̄ ut suis quisq̄ pec

caus potius q̄ alienis irascatur: et
seipsum puniens mactet deo. **In**
sacrificio iusticie opera iusta sunt
per penitentiā. **Castiodor⁹**
am. **recte.**

ergo uiuite a corda uestra diuini
tati semper munda offerre. **Addi**
dit quoq̄. **La sperate in domino** cō
sequi i futuro salutaria promissa.
Sed quia vnusquisq̄ id bonū uult
impetrare a deo qd̄ diligit: et pau
ci sunt qui diligunt bona ad interi
orem hominem pertinentia: que so
la diligenda sunt. ceteris autē ad
necessitatem utendum est: non ad
gaudium perfruendum cum dixit
set: **sperate in domino** subiecit. **mul**
ti dicūt quis ostēdit nobis bona. **que**
interrogatio ē oīm stultoz a mi
quorum pacem et securitatem vi
te secularis desiderantium: siue eti
am de ipsa futura uita que nobis
promittitur dubitantū: uel despe
rantium: qui sepe dicunt. **Quis** no
uit si uera sunt: aut quis uenit ab
inferis ut ista nunciaret.

Hugo **Quibus** respōderi pos
set q̄ xpus agnit⁹ est
reuerfus ab inferis. a **Lazarus** in
de reuerfus: multa de penis inferni
retulit.

Aug⁹ **Magnifice** tū a bre
uit. **Aug⁹** uiter oūdit q̄ bona q̄
renda sūt: eoz interrogatōi rēdens.
Ignatū est sup nos humē vul
tus tui dn̄e. **hoc** factū ē ad imaginē a
silitudine dei quā peccādo corrupit

Gl **est** imago creatōis i q̄ crea
tū ē hō. **sc̄o** q̄ ē supior uis aie
q̄ uult⁹ dei dī. q̄ sic p̄ uultū hō hō
mini assimilat̄ et homo cognoscit

Deus enim; dicitur hereditas nostra
quod ipse nos pascit et continet. si dicitur
hereditas dei tanquam precioso sanguine suo
comparata. ipseque nos colit et regit. Quid autem in fine signat in
predecessi preteritum dicitur est. Item Cassio.

Orat ergo ecclesia pro suis membris
dei. **Cassio.** **Verba mea.** tanquam
ces. **Psalmobia** que
orationes meas priuatas. **Lauribus**
preceptis domine. **exaudiendo** ea in effectu

Aug. Per aures dei intelligit
presentia maiestatis eius
Et quod pariter dicitur aut nihil oratio voca
calis. **Ideo** subiungit. **Intellige cla**
morem. **Jero.** Clamor in scriptu

meum. **Jero.** ris non vocis sed cor
dis est. **Vnde** dicit **Exo. xliii.** dicit ad

Moysem. Quid damas ab me. **cu**
tu. **Moyse** autem non damasset. **Qu**
gemitus noster et conscientia deprecatur tunc
cor damat: et istum clamorem intelli
git deus. **Vnde** dicit **Hier.** Non si
leat pupilla oculi nostri. **Qu**
lacrimas ab deum fundimus eo tempore pu
pilla oculi nostri damat ad deum.

Intende voci orationis mee.

Rico. Replicatio est eius de
sententia: sicut frequenter
fit in his que pronunciantur ex magno
affectu. **Hugo.** Nam oratio est pro

deum tendens plerumque propens in voce
ex me. **Jero.** Qui regnat in me

us. **Jero.** et non regnat in me
propter a tu es. **deus meus.** quod
non est deus reter me: non est auz
deus me: nec libido deus me: nec
aliqua creatura deus me: quoniam virtus
tu es: et cupio habere virtutes. propter

te a tu es deus me: et virtus mea.

Hugo. Et tene dico. **Inte**
de **vo**
ci orationis mee. **Vo**
ma ad te oratio domine. **dirigendo** cor
meum ad te et non ad vanitates seculi
mane exaudies. et exaudias in

optatio. **vo.** **Rico.** Hebrei non
ex meam. **Rico.** hunc opta
tium modum: sed pro eo vt unquam futuro in
dicatum mihi. **vnde** hic ponit ex
audies pro ex
audias. **Hugo.** Quidam iu
intelligunt hoc quod hic dicitur mane pro di
liculo: eo quod precipue tunc est tempus
orationis. **Vnde** **Aug.** ait. **Tarpe** e
xpiano si radii solis eum iueniat oculi
osum in.

Jero. Sed videte quod dicat
lecto. **Jero.** mane. non dixit ter
tia hora: non dixit sexta hora vel ple
na luce: sed mane et exordio bonorum
actuum: quando sol iusticie pro suam
gratiam venerit in cor meum expul
sis inde peccatorum tenebris. **exau**
dies vocem meam. quod quod dicitur in pec
catorum tenebris sum: non me ex
audi.

Aug. Immitas: malignitas: mendacium: ho
micidium: dolus: et quicquid huius
modi est: ipsa nox est. qua transe
unte fit mane: vt videatur deus. **Ide**
Cassio. **Hugo.** Postquam ostendit
ordo. **Hugo.** qual fit eius ora
tio: consequenter ostendit que bona
sequuntur ex oratione. **Primus** est
iuge seruicium dei. **Secundum** est co
gnitio veritatis. **De primo** dicit. **Ma**
ne in exordio bonorum operum. **La**
stabo pro iuge seruicium cum pro
posito continuandi bonum opus me
paulatim et non vanitatum seculi:

vel desiderijs corporis nunquā va
cādo a si cl. videlo. v. cogitaz. quo
māz nō de? vōlēs imitātē tu es. Iqz
pātm mōrle contrariat eq̄tati tue.

Casu. Quid emz aliud deus po
test velle: nisi qd pbat
ipse p̄cipe. sicut Pla. ait. Ego suz
de? qui loquor iusticiaz; a annūcio
recta. Sed tu deus nō vis iniquita
tem. Id cir col. Non habitabit iuxta
te malignus. Ip hoc p̄tōres signat a
regno dei excludēdos. qz nulla con
uersione mutati sunt. Naz licet eū
carnaliter tñ videant quos reat?
inuoluit: sicut scriptū est. videbūt
in quez compūxerūt: iuxta ip̄m tñ
habitare nequeūt qui gehēne cru
ciatione damnābi sunt: ad didit.
Neqz pmanebunt iniusti. Iq bona
opa nō fecerūt. Lau oculos tuos
qm̄ gratia a dono tuo priuati sunt
Per hoc ostendit eos in iudicio do
mini esse venturos. s ante oculos
dm̄ merito pmanere non dicūtur
q̄ in tō: mēta perpetua mittēdi sūt.

Iero. Si enim deus ignis est et
ignis cōsumēs est: quācū
qz stipula est: quācūqz lignū est: si
gīat ab igne ne cōsumat ab igne.

Cas. Nihil est qd deus non vi
deat: dum vbiqz p̄sens a
totus esse noscatur. Sed illi recte
corā ipso esse minime dicunt q̄ ab
eius gratia et dono priuābi sunt.
De quib? subdit. Odisti. Odū
dei auersio gratie ipsius intelligit
qz odū deserit omne illud qd exē
tur a despicitur. Et idē dñs dī odī
re a dese. **HUGO** Ad argumētuz
vere. **HUGO** quo dī per illud

Sap. xi. Diligis omnia que sunt et
nihil odisti eoz que fecisti: rēdet.
De? nō naturā odit quā fecit s viti
um qd nō fecit. Et sic dī hic. Odī
si omnes qui opant iniquitatē.

Cas. Non dixit qui opati sunt
qz illi tantū in iudicio dā
nabūtur q̄ vsqz ad finē vite sue se
crimine nefādo cōmaculāt. adiecit
qz lp̄des oēs q̄ loquūt mēdaciū.

hugo S; oītra p̄s. dīc. Omnis
hō mēdax. Solutio. hic
loquit de mēdacio qd est peccatū
mortale. Et ibi. Oīs hō mendax: lo
quit de mēdacio qd ē p̄tm̄ uiale.

Collect. Ad cui? intellectū no
tandū qz Aug? in li.
de mendacio ponit octo ḡna mēda
cioz. Prīmū est cū negat aliquis
articulus fidei vt xp̄m nō esse natū
de virgine: vel simile. Secundū ge
nus est mendaciū detractōnis: vi
delicet falsum testimoniu in causā
criminati. Terciu; genus est testi
moniu; falsum corā iudice in cau
sa pecuniaria. videlicet illoruz qui
tota die faciunt os suuz dulce mē
dacijs pro lucro. Quartum genus
est quod fit sola mentiendi fallen
diqz h̄bidime. sicut quando quis si
ne causa a vtilitate: sed sua stulti
cia instigante delectatur mētiri. Et
hoc appellat Augustin? miruz mē
daciū. Quintum genus est men
daciū adulatōis vt q̄s placeat ali
is. et hoc ē turpe mēdaciū. Sextū
gen? est quod nulli obest a p̄dest
aliam: vt si q̄s sciēs pecuniā alicu
ius iniuste tollēda; a fure v l' p̄done
vbi illi? pecūia fit mētīa se nescire

de iusticia. Vbi malū p malo da-
tur qd non facit deus qui solem su-
um oriri facit sup bonos a malos.
Deinde subiungit causam quare de-
beat de duci: videlz ppter inimicos
meos.

Jerom. Qui mihi intrare in
os. **Jerom.** domū tuā cupiēti
laqueos pō. **Glo** Propterea q̄
nūt in via.

Glo so te dirige
in cōspectu tuo. In cōsciētia mea
vbi tu solus vides. [vīa meā.] qua
itur ad te ne deuiem a doctrina tua
exemplis aut verbis p̄dōz vel he-
reticōz inimicōz meoz p̄dōz

q̄rū iudicio s̄. **Jerom.** [O]mnia
ē credendū. **Jerom.** n̄ ē i ore eoz
veritas. Non h̄nt xp̄m veritatē in
ore suo. quia nec in corde h̄nt.

Glo [Cor eoz vanū est.] quia
cor eoz fallit de peccato.
Putans quidē p̄c̄m nō esse p̄c̄m:
a esse p̄c̄m quod non est peccatū.
Et de pena peccati etia; fallūt. q̄
p̄mittunt sibi impunitate;. **Idem**
Aug. de quib; adhuc subditur.

[Sepulcrū patēs est gutt̄ eoz.]
Cas. Sepulcrū em̄ patēs gutt̄
tur est mentientis a adu-
lato.

Aug. Qui mēdacio a blā-
ris. **Aug.** da adulatione tra-
hunt in se quos ad p̄c̄ā illectant
vt eos tanq̄ escam deuorāt. cu; in
sua; vitam **Hugo** Sicq; [lin-
gūa; suis] dolose agebant. Non solū doluz
loquebātur: s; etiam ad effectuz do-
los suos p̄ducebant. **Idem** **Cassio.**

Deinde non optandū: s; p̄phetandū
subdit. [iudica illos deus.] iudi-
cabis ipsos puniendo. **Pam** trans

latio hebraica h; stemna eos. Et
sic. **Idem** a cogitatio dibus su-
is. Non frustrentur a cogitatione et
spe sua qua sperabant a cogitabāt
de longavita a sanitate a diuitijs
[sm multitudinē impietati eoz.]
a peccatorum suorū. [Expelle eos.]
ab eterna hereditate. vt q̄ magis
peccauerunt longius expellantur:
a p̄fundius cadant in lacum infer-
ni. **Simile** est illud **Apocal.** xviii.
Quantum glorificauit se a in delici-
is fuit: tantuz date ei tormentum.
Idem **Aug.** a **Cassio.** Causa dam-
nationis eorum subditur. [Quoni-
am iruitauerunt te domine.]

Jerom. Tu domine dulcis es per-
cutores sunt: naturam dulcedinis
tue vitio suo vertit i amaritudiez.

Hugo Postq̄ impioruz de-
bitas retributiones
asseruit om̄ē p̄mia bonoz subdit:
dicēs. **Et** letent̄ omnes qui sp̄at̄
in te domine. Si spe enim sequitur
leticia spiritualis. Vnde subditur.
[in eternum exultabunt.] a sine fi-
ne. **Idem** **Aug.** Ipa erit
bis in eis. **Aug.** eterna ex-
ultatio cum templū dei fuerit iusti.

Cas. O magna a ineffabil̄ lar-
gitas donatoris. Quilibet
munificus donat illa que possidet.
Deus em; qui est ineffabile bonū
se largitur in premio. **Et** glori-
abuntur in te omnes qui diligunt
nomen **Augustin.** Tāq̄
tuum. **Aug.** cu; ad
ē eis ad fruēdū qd diligūt a bñi te
tāq̄ possidentes hēditatē de q̄ titū

huius psalmi est: alim et ipsi sint
hereditas eius: quod signat et ha-
bitabis in eis. a quo bono prohi-
bentur quos secundum multitudinem
impietatum eorum expellet deus Quia
tu benedices iusto. Magnitudine pre-
mio et gaudioz imensitate. Nec
est benedictio: videlicet gloriari in deo
et inhabitari a deo. Ista sacrificatio
concedit sanctis. Sed ut sacrificetur
precedit oratio que non est meritoz
sed gratie et tenuolentie dei. Unde sub-
dit. Domine ut scuto bone volu-
tatis tue coronasti nos. Bona vo-
luntas dei precedit bonam voluntatem nostram
ut patres vocet ad patriam.

Greg. in li. moral. super Job
coronare phitef. quod proteges adiu-
uat: et remune- **Cassi.** Considerare
rans coronat. **Cassi.** mus quod su-
aui ac decore sine pre-
sentis conditus est vno verbo: imbecans beneficia do-
mini que nullis pre-
sentibus volumibus ex-
plicari. Bona siquidem voluntas crea-
toris que nos ineffabilibus muneribus
replet. Et dicta est scuto eo quod reuera
nos protegit: et prima decora dedit.
Nec est enim bona voluntas que nos
vocat et attrahit atque nos dignos
facit. Nec quicquam proficuum valemus cogitare
vel facere: nisi hoc accipiamus a
bonitatis auctore: sicut **Apoc.** dicit
Ipse operatur in nobis velle et proficere.
Et iterum. Non enim possumus cogitare
a nobis quasi ex nobis: sed sufficien-
tia nostra. **Iero.** Agamus igitur
ex deo est. **Iero.** gratias deo a depre-
cemur illi ut in bona voluntate sua
ipse sit scutum nostrum et corona no-

stra ne unquam recedamus ab eo.

Collec. Sed eius voluntate vo-
cati mandatis suis omnium
cum diligentia obediamus: quati-
nus ad premia que promisit mere-
amur pervenire gratia ipsius domi-
ni nostri Iesu christi: cui est honor
in secula seculorum. Amen.

O Domine ne i-
furore. Titulus huius
psalmi talis est. In fi-
nem psalmi David pro octava.

Augusti. Visum est nonnul-
lis octavam hanc si-
gnare diem iudicii et tempus adve-
tus domini nostri Iesu quo ventu-
rus est ad iudicandum vivos et mor-
tuos: qui adventus computatis an-
nis ab Adam post septem milia an-
norum creditur futurus ut septem
annorum milia tanquam septem die-
bus transeant. Deinde illud sequens
tempus tanquam dies octava ad-
veni- **Cassiodorus.** Alii di-
at. **Cassiodorus.** aut istum
diem a conditione mundi post an-
norum septem milia esse venturum pro-
pterea quod dominus septimo die ab
opere suo legitur in illa rerum con-
ditione quiescisse mille annos per
singulos computantes. quia legi-
tur ante conspectum eius mille an-
ni sicut dies **Augustinus.**
vnus.

Sed quoniam dictum est a domo
Non est vestrum scire tempora que
pater posuit in sua potestate satis apte
ostendit neminem sibi oportere at-

rogare scienciam illius tps computa
taoe aliq **Cassi** Nimis im
ru; annoz **Cassi**portunum
est illa nobis studiose querere:
que nobis vtiliter diuina puiden
tia noluit reuelare. Qua ppter ad
sermonē tituli declarandū noscere
sufficiat post huius seculi finē. qd
septem diebus voluitur illū octa
uū diem qui varietatem pntis vi
te non habebit: esse venturum.

Hugo Intellectus igitur pre
di tituli talis ē. **Iste**
ps qui est primus pmatium diri
gens nos in fine; v in xpm ad que
tendimus. ps dico qui scriptus est
a dauid propheta p octaua v p fio
re octaue. videlicet iudicij extremi

Cassiodoro Septē em sūt ps
pmales: quoruz
primus est iste qui est sextus in or
dine psalmoz. Deinde xxxi xxxvij
l. ci. cxxix. cxli. qui sub septenario
nūero comprehenduntur. qz maiores
nostri septem modis peccata nob
dimitti dixerunt. Primo per bap
tismū. Secundo per passionem marti
rij. Tercio per elemosinam. Quar
to per hoc qz remittimus pctā fra
tribus nostris in nobis peccanti
bus. Quinto cū conuerterit qs pec
catorem ab errore vie sue. Sexto
per compundō em seu fletum. Se
ptimo per sacrificium corporis a
sanguinis domini: qn digne offer
tur. Inueniuntur etiam alij fortal
se mobi remissionū. Penitens igi
tur diem iudicij de qua sophomas
ait. Vox dei domini dura a amara
vehementer per timescens exorat:

ne in illo die dixeris facinorib; ar
guatur dicens.

**Domine ne in furore tuo ar
guas hugo** in extremo
me.] **hugo** iudicio vbi
tanq; furiosus apparebis malis.
neq; in ira tua corripias me.]

Augusti dicit apłs **Thesau**
risas tibi iram in
die ire iusti iudicij dei. de qua se nō
vult argui qsq; in hac vita desi
derat.

Gregori ix moral.
sanari. **Gregori** petit ergo
vt ante iudicium a non in iudicio
corripatur. quia qsq; modo p
flagella corripitur: a correptioni
bus emendatur. in mansuetudine
corripitur a non in ira. In distri
cto autem illo examine qd penitēs
iste pmetit omnis argutio a
correptio furor a ira est. qz venia
post correptōz non est. **Item** cas f.

Rico Furore a ira non cadūt in
deū. de quo dictū est. Tu
āt dne virtutū cum tranquillitate
iudicas. sed ira a furor significāt
acerbitatē vindicte quā deus exer
cet in iudicio in pctōres. sicut in se
cundo psalmo dictū est. Tunc loq
tur ad eos in ira sua a i furore suo
conturbabit eos. **Ide** **Augustin**.
Penitens igitur acerbitatē iudicij
dei abhorrens: dei misericordiā im
plorat dicens. **Miserere** mei dne
quoniam infirmus sū.] ppter pctā

Cassio Infirmi tatis cōfessio
celestis medici miseri
cordiam mouet a qua facile impe
trantur remedia: cum ostendun
tū vulnere manifesta. **O** demen

cia magna creatoris a iudice perci-
pimus quod nos rei dicere debeamus.
docemur pietatem petere ne
nos iusticia possit absorbere.

Jeronim⁹ lana me p pe-
nitenciam quia
medicus es a ego egrotus sum. l
quoniam conturbata sunt omnia
ossa mea .i. oēs virtutes aie mee

Augusti Et ne ossa carnis
intelligeres ad ex-
positionem pertinet quod subiungit
Et anima mea turbata est val-
de s tu domine vsquequo. Quis
non intelligat significari animā lu-
tantem cum morbis suis diu autē
dilataam a medico. vt ei persuade-
retur in que mala peccando se pre-
cipitauerit. Quod enim facile sana-
tur n̄ multu; cauet. ex difficultate
aut sanationis diligentior erit cu-
stodia recepte sanitatis. Nō ergo
tanq̄ crudelis deus estimandus ē
cū dicitur Et tu domine vsque q̄
sed tanq̄ bonus persuasor anime
Et vt ipsa illud agnoscat: quanta
pena impijs preparatur qui se no-
lunt conuere ad dominū: si tan-
tam difficultatem conuertētes pa-
ciuntur sicut alio loco scriptum ē
Si iustus vix saluus erit: pecca-
tor a impijs vbi parebunt.

Cassio Et intyere quia iustici-
am dominū sp̄ penitēs
iste refugit a consuetudinem eius
benignitatis exposcit dicens Co-
uertere domine de rigore iusticie
ab dulcorem misericordie. auertit
enim a nobis debitas penas: cum
eas relaxauerit benigna remissio.

La eripe aiam meā. Lab iminenti
supplicio quod debetur errantib⁹.

August Vel intelligendū ē
conuere domine
fac me conuerti. a eripe animaz me-
am tanq̄ inherētem perplexitati
bus huius seculi: a sp̄mas qual-
dam dilacerantium desideriorum i
ipsa conuersione patientem.

Cal. Saluū me fac. In fm mea
merita. sed l ppter miseri-
cordiam tuam in qua dum fixa
spes ponitur venia facili⁹ ipetra⁹

Nicolaus Quoniam non
est in morte. lib ē
post mortē. Qui memor sit tui vi-
delicet memoria fruduosa quantū
ad eos q̄ discedūt in p̄tō mortali.

August intelligit quoq̄ nūc
esse tempus conuer-
sionis a venie quia cum ista vita
transierit nō restat nisi retributio
meritorum. Ideo subditur in infer-
no autem quis confitebitur tibi.

Cassi. Subaudiendū ad veniā
consequendam: quasi
dicat nullus: eo q̄ in inferno nul-
la est redemptio. Confessi autem
sunt in inferno illi impij. de quib⁹
Salomon sapientie quinto dicit.
Quia dicent inter se penitentiam
agentes: a pre angustia spiritus
gementes. ac. Confessus est et il-
le diues qui Lazarum videbat in
reque constitutum. sed non est
ad vocem supplicationis auditus
quia in hoc mundo propriissime
confessio dicitur vbi a venia repe-
ritur **Hugo** demde penitens
iste enumerat

penas a etumnas pnie sue dices
Laborauit satisfaciendo pro pecca-
tis meis in gemitu meo id est in ma-
gno dolore **Cassio**. Geitus ei
cordis. dicitur est
luctus geminatus que merito fide-
les appetunt quonia lugentes con-
solatur. penitentes mudat. diabo-
lu fugat. xpō o ciliat. amantudo dul-
cis. lacreme felices. salutais afflato
de qua re beatus Johannes in du-
obus libris ita differuit vt merito
apud grecos aurei oris nome ac-
cepit. Et tanq̄ paz p fuerit geitus
addita dicit. Lauabo per singulas
noctes v p singula peccata. lectum
meum. si hoc ad lrām velis accipe
occurrit impossibilitas vt tāta sit co-
pia lacrimaru q̄ non solū faciez s̄
a lectū lauasse diceret. Quapropter
lectū meli⁹ delectationem corporis
intelligamus in qua velut in cubili
nostro marcenti id est putrida vo-
luptate remittimur qm̄ potest hō
lacrimis quib⁹ **Augustin⁹**
pauca lauare. **Augustin⁹**
Hanc enim delectationez lacrimis
lauat q̄ sese ab illa conat extrahē
Lacrimis meis **Cassio** id est
stratum meuz **Cassio** cum
lum peccatorum meorum **rigabo** vt
fiam ex peccatore iustus ex lugen-
te letus ex egroto sanus. Rigatio
vero ad interiora pertinet p quod
fletum significat vsq̄ ad itima cor-
dis pme **Ryco** **Turbatus ē**
are **Ryco** a furore id ē
a dolore cordis oculus meus quia
ex nimia abundantia lacrimaruz
obscuratur oculus que lacreme p

cedunt ex amaritudine cordis vnde
a in translatione hebraica pro fu-
rore habetur amaritudie a hec est
expō lit **Collocō** **Augustin⁹**
teralis **Collocō** vero a **Cassio**.
dicunt debere intelligi huius penitē-
tis oculum cordis sui esse turbatu
a furore id est propter iraz dei qua
peccator suis exigentib⁹ culpis da-
tur in reprobum sensum id est per-
mittitur cadere in cecitatem metis
id est pati tenebras interiores. ex-
clusus a dei gratia per quas perue-
nitur ad tenebras exteriores que
ad diem iudicij pertinent vt penit⁹
extra deum sit quisquis dum tem-
pus ē cori⁹ **Hugo** Et bene dic-
gi noluerit **Hugo** turbatus
est oculus meus scilicet per debitū
timorem et non extinctus per des-
pationez quia qui hic non turba-
tur in futuro extinguetur quando
mittetur in tene **Iero**. Vel tur-
bras exteriores **Iero** batus ē
oculus meus id est turbata est
mens mea et totum cordis mei p̄n-
cipale contremuit a furore tuo o de-
us per quem supplicia timeo mihi
prepa **Glosa** Rec mirum si o-
culus me⁹ tur-
batur quia **mueterauit** id est mem-
brum factus sum veteris hominis
p peccatū **In** oēs inimicos meos
Augustinus Hoc est in-
ter hoines
qui nolunt ad deum conuerti qui
p̄traria intentione sūt eis inimici
qui se ad deum conuertunt **Paz** cū
alii amant a appetunt istum mun-
dum. alij se optant ab isto mundo
c. ij.

literari. Quis nō videat illos inimi-
cos esse istis. Nam si possunt eos
se cū ad penas trahunt. a magnū
donum est inter eorum verba ver-
sari quotidie. a non excedere de iti-
nere preceptorum dei ab his sepa-
ratus est omnis sanus non locis
sed animo. Nam locis corpora con-
tinentur. Animi autem locus ē af-
fectio. **Cassio**. Vel iter inimicos
sua. Ipsa enim sunt veraciter aduersa
que animas in tartarū deducunt.

Augustinus Post labo-
rem a gemitum a imbres creterrimos lacria-
rum atq; post tantas difficultates
exauditam se anima signans. vi-
de quid ad **Glosa** discite
lungit. ame nūc
animo. a in futuro loco omnes
qui operamini iniquitatem.

Cassio quia volo me a malo
rum societate diuidere
qm̄ exaudiuit dñs vocē fletus mei

Glosa videlicet compuncti
onem cordis mei p
commissis vnde lacrimae
pondera vocis habent. **Aug⁹**

Vel in propheta dictum est discedi-
tes discedetis in extremo iudicio:
cum impij separabuntur a iustis

Hugo Exaudiuit dominus de-
precationem meam de
malis amouendis. dominus orati-
onem meam suscepit de bonis a vit-
tutibus adipiscendis que duo ne-
cessaria sunt. quia egressus vitij
virtutum opera **Cassiodoro**.

Iste vero penitens in condu-
sione orationis sue exultat oratio-
nem suam fore exauditam. quo-
niam hec est forma penitentium.
vt inchoent a lacrimis a desinant
in leticia; quatinus tali exemplo
possit agnosci verum esse quod le-
gitur. Qui seminant in lacrimis in
exultatione metent. Deinde san-
cta conscientia penitentis a pecca-
tis suis facta libera a ecclesiasticis
regulis obsecundans mox pro in-
imicis suis vt conuertantur exo-
rat. vt sicut ille accepit veniam; ita
inimicos suos carnales ab dei gra-
ciam redire contingat. Vnde dicit
Erulescant de adibus suis malis.
a intelligant ipsos adus damno-
sos; quos prius sibi putabant
esse proficuos. **Et conturbentur ve-**
hementer omnes inimici mei timo-
re futuri iudicii a scripturarum pre-
dicacione terribili ne in illas penas
miserimi hominum cadant. quas
super peccatores lex diuina pnun-
ciat esse venturas. conuertantur vt
non permittantur ire quo tendunt
sed cum redeunt ab inferni fouea
liberentur. Et ne nos diuicius iudi-
caret forsitan differēdos addit. a
erulescant valde velociter ab ini-
quitatibus suis. O desiderium me-
tis sancte eximium. Quis enim am-
plius in causa sua petere potuit q̄
iste qui pro inimicis suis acetri-
mis postulauit. Talium itaq; de-
us misereatur qui momenta mise-
ricordie non negligūt sicut in euā-
gelio scriptū ē Beati misericordes
qui ipsi misericordias conse quuntur

Hugo Vel hoc totum potest
legi de futuro sic eru-
lescant. id est erubescant in futuro
maximo rubore. dicentes **Hij** sunt
quos aliquando habuimus in de-
risum a in similitudinem imprope-
rij. **Nos** insensati vitam illorum
estimabamus insaniam. a sinez
illorum sine honore. ecce quomo-
do computati sunt inter filios dei.
Que sapientie quinto scribunt
Et conturbentur: id est simul tur-
babuntur in anima a corpore nec
leuiter sed **vehementer** omnes im-
mici mei secularia desideria sedan-
tes a cum desperare in iudicio cepe-
runt: conuertantur id est conuertē-
tur a leticia sanctorum in quorum
malorum confusionem reperit a
erubescant. id est erubescant q̄ illis
conuersio sit ad confusionem qui
hanc noluerunt habere ad salute
Et hec omnia fiant valde velociter
quia cito veniet eis repentina cala-
mitas a subitus iterus. **De aug.**

Cassi Lict in omib⁹ psal-
mis intelligentie stu-
dium adhibere debeamus quomā
inde vite nostre maxima subsidia
conqueruntur. tamen psalmos pe-
nitentiales estimo magnope-
re persecutandos. quibus humāo
generi vult competens medicina
prestatur. **Inde** enim animarū sa-
luterrima lauacra suscipimus. **In**
de peccatis mortui reuiuiscimus.
Inde lugentes ad eterna gaudia
peruenimus. **Est** enim quoddam
iudiciale genus: in quo reus con-
spectibus iudicis presentatus assi-

stet peccatum suum lacrimis dilu-
ens a confitendo dissoluens sum-
mum genus defensionis afferēs.
videlicet q̄ seipsum ipse condem-
nat. **Hic** non est accusator extra-
neus sed ipse peccator impugna-
tor est suus. meretur venia. quia a
se non excusat a culpa nec potest
aliter agi sub tali iudice cui pecca-
ta nullus preualet abnegare.

O inestimabilis pietas creatoris
rerum pro se sententiam dicere se-
cit: quando ipse se vehementius
accusauit. **Dona** nobis domine in
satisfactione nostra tota nos cari-
tate compungi: qui nobis saluta-
rem supplicandi regulam prestiti-
sti. **Qui** in trinitate perfecta viuīs
a regnas deus. **Per** omnia secula
seculorum amen.

Domine deus
meus respice.

Titulus huius psalmi talis est:
Psalmus dauid que cantauit do-
mino pro verbis Chusi filij gēmi.

Cassiodorus Quāuis
hec cau-
sa in secundo libro regum decimo
quinto latius inducitur. propter
explanationem tamen tituli. bre-
uiter exponenda cognoscitur. **Cū**
dauid a filio suo Absalon crudeli
bello premeretur amicum suū chu-
si fecit p̄ dimoscendo consilio ab Ab-
salon ad eius castra migrare. vt
quicquid aduersum euz ageretur
sibi met secretius indicaret.

Hugo Hinc historie videt
alludere titulus. si po
tius agit de signato q̄ de signante
Cassiodorus Chusi em̄
patre **Aug**
ustino docente interpretatur file
tium quod reuera fidelis eius ex
ercuit quando illi secretius profu
tura mandauit. Filius autem **Ge**
mini filius dextre ite interpretatur. **Q**
uod bene ad ipsum refertur: quia salu
ti eius necessaria predicōne consu
luit. Sic dominus noster in medio
iudeorum silentium misit. cum mi
steria sancte incarnationis assum
psit. perhibis enim iudeis tanq̄ file
tium fuit. quod fidelibus probat
esse predicatum. Hunc ergo psal
mum ab similitudinem Chusi: de
futuro misterio domini propheta
cantauit. Quia sicut dauid filij sui
Absalon a se geniti a educati: in
iustam persecutionem pertulit.
Ita dominus liberati a se populi
atq; nutriti furorem detestabili p̄
sumptione sustinuit. **I**tem **Aug**
Cassiodorus Scire debe
m̄ hunc
primum esse psalmum eorum in
quibus per actus dauid significan
tur domini futura misteria. subse
quuntur enim huiusmodi: videli
cet vice sim̄ sext̄. tricesim̄ tertī
quadragesim̄ quart̄. in quibus
conuenit scema quod dicitur alle
goria v̄ muerio aliud dicens. ali
ud signi
Hugo Camit ergo
anima per
fecta in propheta cui illud secretū
innotuit p̄ ro verbis Chusi. id est

pro cognitione eius de; secreti chy
si dico filij gemini. id est dextre.
Quod secretum dextre deus id est
fauens atq; propicius ei operatus ē
Cassiodorus Que qui
dem fide
lis anima ex persona sua dominū
deprecatur: vt ab omnibus perse
cutoribus eius virtute liberet di.
Omi **Nicolaus** per
om
nium generalem gubernacionem.
deus per creacionem meus per fide
et deuotionem in se sperauit: confi
dens de tua **Hugo** saluū me
bonitate. **Hugo** fac ex om
nibus persequentibus me tam vi
tius a demonibus q̄ prauis homi
nibus a libera me. Non enim mi
chi sufficit: vt te defendente sim
saluus; nisi a te liberante sim se
curus. Deinde de plurali nume
ro ad singularem redit: cum sub
iungit. **Q**uando. id est ne ali
quando rapiat dyabolus. vt leo
circumiens quem decipiat animā
meam. quia non curat de corpore
Vnde **Gregorius** Nichil fecisse se
estimat si animam non sauciat.
Tuum igitur auxilium domine
imploro. dum pro. quia non est
qui redimat peccata tollendo. neq;
qui saluum **Cassiodorus**
faciat
Cum tu subueniendo cessaueris.
Illo enim tempore preualeat dya
bolus rapere aq; nobis peccatis no
stris obstantibus x̄ps distulit sub
uenire. **Augustinus.** Et vt manife
stum sit iam perfectam animam

hoc etiam dicere cui solius dyabo-
li fraudulentissime insidie cau-
de sunt. vide quod sequitur. **Do-**
mine deus meus si feci istud. hoc
videlicet quod **Hugo** **Si**
subditur. **iniquitas** id est aliquod peccatum mor-
tale quod est contrarium equitati.

in manibus meis. id est opibus meis.

Augustinus **reddidi**
tibi mala. id est si non feci
quo docuisti verbo a exemplo.
qui in magna patientia pertulisti
traditorem.

Hugo **Si** si non
tuum. **vixi** sicut
docuisti a precepisti. videlicet non
faciendo peccatum mortale: neque red-
dendo mala pro malis sed bona pro
malis. **decidam merito.** tanquam vi-
ctus. **ab inimicis meis.** me perse-
quentibus. **inanis.** id est fructu
mansuetudinis vacuatus.

Augustinus **Inaniter** se
iactat qui cum
a ipse homo sit cupit se de homine
vindicare. **Et** cum superare homi-
nem palam querit: occulte a dya-
bolo superatur. **Jurare** videtur hic
per execrationem quod est gravissi-
mum iurandi genus: cum ho-
mo dicit. **Si** illud feci illud paciar.

Sed aliud est iuratio in ore iuran-
tis. **Aliud** in significacione propte-
tantis. **hic** enim vere dicit quid con-
tingat hominibus qui reddunt re-
tribuentibus mala. **Non** quod si
bi aut alicui quasi iureiurando im-
precat. **Persequatur** Iergo **Lumi-**
nicus id est dyabolus. **Lamentans**

meam. **Persequatur** enim mala sug-
gerendo. **Et** si deceperit comprehen-
det. unde subdit. **Et** comprehendet
eam. per consensum. **Et** conculcet
in terra vi-
tam meam. **Castiodorus**

Sic enim de animabus efficit.
quas crudelissimus inimicus vin-
cit ut eorum actus faciat terrena
contagione maculari. **Et** gloria
meam. que debet esse in conscien-
tia mea de bono opere. **In** pulve-
rem. id est in superbiam et iactan-
ciam.

Augustinus

Gloria enim hec in pulvere: dedu-
citur. si per superbiam quisque con-
temnens secreta conscientie. ubi
deus solus hominem probat velit
apud hominem gloriari: **Uincit** est
quod alibi dicit. **deus** conteret ossa
placentium. **Castio.** **Ecce** quo
hominibus. **Castio.** modo pec-
cantiam ruinam mirabili narrati-
one descripsit: dum sibi conditio-
nem ponit.

Hieronimus

Quasi dicat: si hec feci hec in contin-
gant deum aduersus dyabolum et an-
gelos eius quorum possessio peccatores a
ipsum homines sunt de peccato. **Exurge**
domine loquitur more humano ad deum qui
dormiens perdet in publicum. **iura tua.**

Aug. **Quid** adhuc iste quem p-
fectum dicimus ad iram p-
uocat deum quem sciebat esse mitissi-
mum. **Et** iste si aduersus homines hoc p-
cauit. **Et** aduersus dyabolum et angelos
eius. **Et** enim iustificatur ipse ex im-
pio si iustus? **Et** ex possessio dyaboli
c. liij.

migrat ad templū dei. Et quā pena ē
vt cuiq̄ auferatur possessio in qua
dominali desiderat hanc penā dicit
ira dei aduersus diabolū vt desinat
possidere quos

Calliodo

Qui totiens puniatur quotiens ab
eo peccator subiugatus eripitur.
et exaltare in finibus inimicorum
tuorum. Ibi est in possessione dya
boli et suorum quā in peccatorib⁹
tenet. In ipsis enim exaltatur do
minus quando a conuertentibus
confessio laudis ei offertur. **Ex**
urge domine deus meus in prece
pto quod mādaisti. Ibi ē quā hū
ilitatem precepisti humilis appaē
remiens in carne a tu prior imple
quod precepisti. vt exemplo tuo
vincentes superbiam non possite
antur a dy

Hu in carne. **L** syna
goga populorū. In indeorum videt
te in tanta humilitate constitutum.
Et circūdabit te. Itanq̄ vilem a ab
iectū persequendo te vsq̄ ad mor
tem. **L** et Iudeo [propter hanc] per
fidam sinagogam in altum id est
in celum ascendendo regredere; vn
de remisisti dominus iudicat p̄los

Augustinus quia inde
veter⁹ ē iū
dicare viuos a mortuos. Quod iudi
cium anima perfecta non timens
ait. **J**udica me domine s̄m iu
sticiam meam. Iqua oleui prece
ptis tuis. a s̄c̄dm innocenciam
meam. qua non reddidi retribuē
tibus michi mala. Et addit super
me. quo additamento demonstrat

idipsum q̄ anima iusta est a ino
cens hoc non per se habere sed pr
illustrantem a illuminantem deū:
Consumetur. quasi dicat. veniet
christus iudicare. Et interim con
sumetur nequicia peccatorū. **T**ras
latio febrayca habet consumetur
id est p̄ficiatur nequicia peccato
rum a perueniat ad summā nequi
ciam vt possit iustum iam venire
iudiciū. **S**; quoniam non solū di
ctum est apoc. vltimo. **S**ordid⁹ sor
descat adhuc. Sed etiā dictum est
Iustus iustior fiat annectit a dicit
a diriges iustum. **D**irigit iustum
in ipsa consciencia vbi nullus ho
minū videt. sed solum ille qui est
scrutans corda a renes deus.

Nicolaus **A** c si dicat **Tu**
deus facies p̄
dicta qui es scrutans corda a re
nes. id est dare videns cogitacōes
a delectationes que per renes desi
gnantur eo q̄ delectationes vene
reorū que sunt vehementes v̄iget
in renibus viroū s̄m quod dicit
Gregorius omelia. xxxij. quia vi
ris luxuria in hūmbis sit.

Calliodo **H**ec p̄ria v̄
tus ē dei et
corda nr̄a discutere a ai nostri vi
gore in potentie sue luce penetrare
Fis enī cure **August** libet cu
ris a cogitacōib⁹ m̄tatur vt ad de
lectationē suā pueniat. **V**idet igi
tur curas nr̄as quā scrutatur cor.
Videt at̄ fines curarū. a delectacōes
quā p̄scrutatur renes vt cū inuene
rit non ad concupiscenciā oculorū

neq; ad concupiscētiā carnis neq;
ad ambitionem seculi que oīa trā
seunt velut ymbra inclinare curas
nrās sed ad gaudia rerum eterna
rum sustolli que nulla mutatione
violantur. dirigat iustum solus
scrutans corda a renes.

Cassiodor Ram licz no
bis mltō cel
siores sunt p tates celoꝝ nulli tam
creaturaū datum est cogitacōnū
nostrarum plenissime secreta co
gnoscere nec inoipsi nobis sic ma
nifesti esse possumus quēadmod
diuinis conspectibus apparemus
cum de homine legatur in psalmo
xviii. Delicta quis intelligit. Peni
tens igitur misericordiam domini
consecutus. ne in morbum pecca
ti recidat tuitionem petit dicens.
Iustum adiutorium meuz a domi
no: qui saluos facit reatos corde.

Aug Duo sunt officia medi
cine vnum q̄ sanat infir
mitas. Alter q̄ sanitas custodiā
fm primū dixit peccator in superi
ore psalmo Misere mei domine
quoniam infirmus sum. Scdm al
terum dicit hic perfectus. Iustum
adiutorium meum a domino. Ibi
enim infirmus vt liberetur. hic iā
sanus ne corūpatur orat. Si enī
medicinam exhibet qua sanemur
infirmi: quanto magis eam qua
custodiamur sanī. Quoniam si cū
adhuc peccatores essemus xp̄us
pro nobis mortu⁹ est. quātoma
gis nunc iustificati salui erim⁹ ab
ira per ipsuz. Iusto igitur auxilio
saluos facit reatos corde. in quoꝝ

cordibus sunt cogitationes bone
a mun **Collector** Deinde vt
de. **Collector** studeam⁹
conuerſi ad deum a esse recti corde
commendat nobis deus patienti
am suam. a minatur de iudicō suo
ita dicens. Deus qui decipi non po
test omnia videns: a noscens. iu
dex scrutans corda a renes.

Augustinus Iustus iu
dex rebdes
vnicuiq; scdm opera sua.

Cassiodorus Fortis qe
null⁹ po
test resistere voluntati eius. a paci
eius vt hodie ad penitentiam expe
ctet. quos peccare pro seculum su
orum quantitate potuisset. Nunq̄
sub admiratione pronuntianduz
ē.

Nicolaus Irascitur
per singu
los dies. a nunquid infert vindi
ctam statim cum quis committit
contra eum offensaz. quasi dicat
non. Sed expectat tempus debitū
dans penitentie locū. Sed quia
quandoz peccatores hac die pa
cientia abutuntur. a propter hoc
gravius puniuntur. Ideo subdit.

Ubi conuersi fueritis a malis ve
stris ad deum hoc tēpore quo pa
cientia dei vos ad penitentiam iui
tat. gladiuz suum vibrabit. id est
manifestam vindictā suā exercet

Aug Vibratē splendificat. vi
brabit autē; Christus gla
dium suum cum in secundo aduen
tus: veniens iudicare viuos a mor
tuos in manifesto splendore dati
tatis sue iustis suis lumen a frōes

impijs conuincit Lacu suum . v
sacram scripturam veteris ac no
ui testamenti quasi quodam ner
uo duricia veteris flexa a edomita
est tenedit . qz per ipam scrip tu
ram pdōrib⁹ minas exhibuit q
paruit illi qm p expōitōe expla
nauit sacram
scripturā

Gregori⁹
rit. moraliū Et in eo parauit va
sa mortis . v sentēcias pdōrib⁹
dānationem cōminantes . qā fm
eloquij sui sentēciāz eos qui nūc
corrigi negligunt reprobos dam
nat . in quo etiam arcu sagittas
suas .

Hugo id est auctōrita
tes sacre scriptu
re de dilectione dei a pximi acutas
Lardentibus auditoribus Laffe
cit . vt p

Be Quia i eo q ter
ficent Be . rōre corrigit ac
censas verborū sentēcias emittit

Augustinus Et vt intel
ligamus v
māiqz suppliciu fici de peccato suo
feyt que fuerunt delectamenta ho
mimi peccanti sint instrumenta do
mimo punienti . Ieo subdit .

Hugo Ecce qsi dicat mani
festum est qz homo
parat sibi causam mortis a non de
us . qz homo . Lparuit iniusticiā a
cōcepit dolere . a pepit iniquitatez .

Nicolaus Sic est ordo pre
ceptio precedit parturitionem

Hugo Sic ergo ordina . cōce
pit dolorem ex fugge
stione id est appetitū temporaliūz
in quo est dolor quia est labor i ac

quirendo timor in possidendo . dolor
in amittendo . parturit . id est ma
ximo labore nititur efficere . iustici
am malum machinando cōtra p
ximū suū . Et tandem peperit iniqui
tatem id est ad actum perduxit Ini
quitas a iniusticia scdm hunc se
sum idem sunt . Peccator enim pec
catum quod dolor dicitur . qā cau
sat sibi eterne pene dolorem concipi
t concupiscendo . Deinde partu
rit consentendo . Tercio parit ope
re perpetrando . Congrue vero non
dictum est . perpetravit iniquita
tem sed peperit . quia sicut in par
tu anxius dolor a labor est . Ita p
ueri laborāt ; atqz anxie anhelant
vt malum quod in corde concepe
rint ad operationis exitum perdu
cere possint . Contra tria predicta .
scilicet concepit parturit a peperit
que ad culpam referuntur subiun
git alia tria pertinentia ad penāz
videlicet aperuit effodit a incidit .
Vnde dicit . Lacu inferni con
cipiendo peccatum . Laperuit . a
parturiendo per cōsensum . Leffo
dit . id est ampliauit Leū a actu
perpetrando peccatum . Incidit
in foueam . Lperditionis : a mor
tis . Lquam fecit . Et sic sibi
psi spontanea voluntate est causa
damnationis . propter quod L
conuertitur dolor eius . id ē pec
catum quod est cā doloris vt dcm
est Li ca . **Casti** id est in ani
put ei⁹ . **Casti** mam eius .
que est caput corporis . Et in ver
ticem ipsius . v in rōem intellectuāle
que est superioris aie iniquitas

eius descendet de caudens euz ad inferos quia peccatum aggrauans eum non sinit animam eius ad sanctorum requiem volare.

Augustin?

Hoc fit cum in homine peruerso seruit ratio. et libido dominatur

Collector. Et quia hoc periculum pfectus iste iam euasit gratias agens laudat dominum dicens. Confitebor domino confessione laudis in iusticiam eius

August. Confessio iusticie dei est: quod ista loquimur vere domino iustus es quando a iustos sic protegis ut per tempus eos illuminas: et peccatores sic ordias ut non tua sed sua malicia puniantur. Et ne intelligamus istam confessionem non esse peccatorum: sed potius laudis diuine. Ideo subditur. Et psallam nomini domini altissimi.

Cassiodorus psallere veritas est in operibus mandata dei peragere: et in nos voce etiam a corde cantare quod propheta promittit se facturum quod hoc reuera domino cognoscebat acceptum. Magnifica nobis huius psalmi si studiose consideremus patuerunt sacramenta: prima parte seu duosam penitentiam docet que perfectos probatur efficere christianos. Patientia enim est religiosi viri laborum ac dolorum omnium spe futurorum bonorum et amore domini grata tolerantia. Secunda parte salutem rectis corde ipse dominus pollicetur. Tercia terrenum imperium ne in illo iudicio damnentur

errantes. O pietas reuera optimi creatoris: qui non vis derelinquere: quos nosti ad tuum iudicium conuenire. Et immense pietatis archano dum confitentibus parcis tibi reos ipse subducis. id est subtrahis. Quis enim iusticiam euaderet nisi premissa pietas subueiret.

Collector. Precamur ergo te domine ut a laqueo mortis nos eripere digneris atque ad tue beatitudinis gloriam perducere ubi cum sanctis omnibus te laudare valeamus. Qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Domine domini

nus noster quod admira.

Titulus huius psalmi talis est. In fine psalmus de torcularibus.

Augustin? Nihil de torcularibus in huius psalmi textu cuius iste titulus est dicere videtur.

Hugo Torcularia possunt accipi ecclesiam. quare constitutio signata est per torcularia quod sicut in torculari sunt duo scilicet vinum et acinum et folliculus vnde presertim se et ad ultimum vinum reponit in cellario regis et acinum extra preicitur. ita in ecclesia boni a malis opere ministeriorum modo separantur in loco si afflicti et purgantur boni tribulatione malorum quod tamen in fine mundi dominus separabit tanquam vinum a folliculis vel granum a paleis: quia ponet ipsos bonos in cellaria eterne glorie et mali tanquam folliculi inanes et vis

tutibus vacui pronicientur foras
in ignem inextinguibilem. **Idem**
augustinus. **Hec** autem dicta sunt
ad intellectum tituli predicti cuius
sensus talis est. **Psalmus** iste fa-
ctus est a dauid: dirigens nos in fi-
nem. id est in christum quem finis
significat scriptus est pro torcula-
ribus. et pro constitutione ecclesie
edificate super christum: de cuius
exaltatione agit mystice propheta in
hoc psalmo secundum eius duas naturas.

Nico **Ad** litteram vero exponi-
tur idem psalmus de vi-
ctoria christi obtenta per sua pas-
sionem. Nam sicut vinum in torcu-
laribus exprimitur sic sanguis cri-
sti expressus fuit in spinee corone
impositione in flagellatione in pe-
dum et manuum confixione. in late-
ris transfixione: per que ipse do-
minus **Iesus christus** habuit
plenam victoriam. glorie coronam.
et super omnem creaturam exalta-
tionem: Etiam cum pueri ad **Chri-**
sti laudem clamarent in templo.
Osanna filio dauid ut legitur **Ma-**
thæi vicesimo primo. **Et** principes
sacerdotum indignati dicerent **chri-**
sto. **Audis** quid isti dicunt. quasi
dicerent. **Non** deberes sustinere ta-
lem falsum applausum? **Iesus** respō-
dit eis. numquid legistis quia ex
ore infantium et lactentium perfe-
cisti laudem tuam. id est vos qui
legistis scripturas deberetis intel-
ligere quod hoc scriptum est de me. **Et**
apostolus ad hebreos. ij. **Magna**
partem huius psalmi inducit dicta de christo
ad litteram. **Et** secundum hunc sensum propheta

primo confitetur in spiritu prophetie
Domine civitatis in christo dicens.
Domine noster quod admira. est nomen tu-
um in universa terra. **Augustinus**

Quero unde sit admirabile nomen
eius in universa terra. **Responde-**
tur **Quoniam** eleuata est magnifi-
centia tua super celos. **Vt** sit iste
sensus. **Domine** qui es dominus
noster quod te admirantur omnes
qui incolunt terram quoniam tua

magnifi-
centia. **Glosa** per que ma-
gna operatus es: eleuatus est su-
per celos.

Nicolaus id est su-
per om-
nem creaturam celestem: et etiam
angelorum.

Jeronimus **Et** p-
eam. **Jeronimus** nobis
homo factus es quod mortuus quod surre-
xisti. in gentibus est divulgatum

Ex ore infantium et lactentium. id
est simplicium hominum. perfecisti
laudem tuam.

Nicolaus diuinitas
autem christi
fuit confessa ab angelis confes-
sione laudis ab hora natiuitatis
eius. prout habetur **Luce** ij. vbi
dicitur. **Et** subito facta est cum an-
gelo multitudo militie celestis ex-
ercitus laudantium deum. **Sed**
laus ista fuit facta quando pueri
in templo clamabant confitentes
diuinitatem dicentes. **Osanna**. id
est obsecro salua in excelsis. **Salu-**
tem enim celestem nemo dat nisi deus
secundum quod in alio psalmo dicitur. gratiam
et gloria dabit dominus. pueri autem
isti non erant homines irati quod ex scientia

legis a prophetis possent agnoscere diuinitatem christi a sic confiteri. propter quod ista laus videtur processisse a spiritu sancto linguas eorum mouente sicut locutio asine balaam non fuit ab ea nisi passue tantum. sed effectiue fuit ab angelo linguam eius mouente Et sic laus ista videtur perfectior fuisse: quam angelorum quantum ad hoc quod ista laus efficiebatur a spiritu sancto qui precellit omnes angelos infinitum. **I**sta enim laus facta est ad confusionem iudeorum. Unde subditur propter inimicos tuos confutandos. quia principes iudeorum audientes pueros in aduentu christi predictam laudem cantantes confusi fuerunt. vt destruas inimicos populi iudayici a ultorem. quia sub titulo ultionis iniurie legis moysayce eum persequerentur: imponentes sibi transgressionem legis in violatione sabbati.

Hugo Deinde ex premissis prophetia preuidens in spiritu edificationem ecclesie subiangit. quoniam cum destruxeris inimicum a ultorem tunc videbo intellere tu fidei. **C**assiodorus et sacras scripturas que celi merito dicuntur eo quod continet dominum saluatorem. Que quidem scripture: sunt opera digitorum tuorum quia scripture sunt ex inspiratione spiritus sancti: cuius septem dona sunt. cum sit vnus spiritus: sicut plures sunt digiti in vna manu. Et similiter videtur **H**ugo debeo lunam **H**ugo mihi

salem ecclesiam que a christo tanquam a sole illuminatur a tanquam luna crescit a minuitur in personis secundum tempora tribulationis a pacis a similiter videtur stellas id est doctores a homines sanctos: qui illuminati a sole christo ipsam ecclesiam sancte vite exemplo a verbo catholice doctrine multipliciter decorauerunt que omnia tu fundasti. id est in tua fide firmasti. Sic quia iste versiculus non historice vt dicit beatus gregorius sed mystice est exponendus. Deinde agit de liberatione generis humani. Et primo ostendit miseriam hominis libertati dicens. Quis est homo.

Cassiodorus Cum despectu pronuncians est. id est fragilis et caducus. atque sequax qui in veteri peccato permissus socia prauitate condusus est. a additur quod memores eius.

Ieronimus Quale meritum status hominis vt memor eius factus pro eius redemptione suscipias carnem

Glosa aut filius hominis et christus filius virginis. qui tu per eum visitas eum. id est hominem. mittendo ipsum filium tuum in carne ad redimendum hominem

Cassiodorus Dam visitare dicimus quando greditur quod in aduentu domini reuera constitat in **N**ico In quo aduentu multiplicasti eum paulo minus ab angelis a citra angelos in sua passioe quod angeli non sunt hoc modo passibiles. id est passio est corporali sicut

christus fuit **Gloria** a honore coro
natus quia p merituz sue pas
sionis resurrexit a ascendit in celu
a coronatus corporis incorrupti
bili claritate super angelos sedz ab
dexteram dei patris **Et constituisti**
eum super opera manum tuarum
propter quod dominus post resur
rectione suaz dixit **Mat.** ultimo da
ta est mhi omnis potestas in celo
et in terra. **Ideo omnia subiecisti**
sub pedibus eius quia etiam ange
li supremi sunt homini christo sb
iecti. **Oues a boues vniuersas in su
per a pecora campi.** **Istud** iuxta li
teram additur ad remouendum
illorum errorem qui dixerunt q di
uina prouidentia no se extendit ad
ista inferiora sed tantum ad supe
riora **In** quorum psona dicit **Job**
xxij. **Circa** cardines celi perambu
lat nec nostra considerat. **Sz** casti
dicit q hec verba de temus allego
rice dicta accipere ne post rationa
les creaturas incompeteter peccã
vel iumenta posuisse videatur

Castiodorus oues ele
dum po
pulum significat christianum de
quo in euangelio dominus petro bi
cit. **Pasce** oues meas. boues prebi
catores a pastores sigt qui huma
na pectora mandatis celestibus
exarantes virtutum messem ger
minare fecerunt. **Nec** vacat qd dicit
in super quia non solum illi sancti
subiecti sunt christo sed etiam pec
catores. **Sepe** de conuersis talibz
maiore gloria triumphat dominz
Christus. **Pecora** enim sunt dum

in camporum libertate id est in mu
bi istius voluptate pasunt **Volu
eres celi** id est supbi qui verbo ia
ctantie ponunt in celum os suum.
Quorum caput dixit **psa.** xliij. **Ascē
dam** in celum a siml' ero altissimo
et pisces
Augustinus **maris** a
curiosos a auaros qui perambu
lant semitas maris id est in quirt
i profundo huius seculi tempalia
que taq semite in mari cito vanes
cūta intereunt **Et** dicit q pambu
lant ostendens p hoc pertinacissi
mum studium inania a preterfluē
tia requirentium. **Hec** autem tria
genera uiciorum id est voluptas
carnis a supbia a curiositas omnia
peccata concludunt que michi ui
dentur a **Johāne** apostolo enume
rata cum dicit. **Nolite** diligere mū
dum quoniam omnia que in mun
do sunt concupiscentia carnis est a
concupiscentia oculorum et ambi
cio seculi. **Hi** omnes predicti tam
boni quam mali christo dicuntur
subiecti quia nunc bonos aqz ma
lis mixtos in ecclesijs videmus

Nicolaus **In** fine autem
psalmi resumit
primum versum dicens **Domine**
dominus noster q admirabile e
nomen tuuz **in vniuersa terra** hoc
in cantilemis solet fieri q in fine re
iteratur prin **Castio** De dua
cipiam **bus** na
turis christi domini secundus psal
mus a iste locuti sunt quis a aliq
sequē viz. **xxij. Lxxij. cvij. cix. a cx
xxvij.** vt obscurum huius seculi

gradientes quasi pluribus lampadibus incensus in hereticas cautes id est duricias. Cautes est petra durissima quam minime valeat incidere. Quapropter tanti benefici cognoscamus auctorem. vnus est dominus christus genitus ex patre sine tempore. natus ex maria in tempore. prius mundum creauit ex nichilo postea ab igne littera uit exi. **Exicium mors** tormentum dades vel calamitas. Quale enim rogo genitricis pietatis ut ille rex angelorum tactus caritate misericordia dignatus est ad nos miseros morti addictos venire: ut mors cum auctore suo dyabolo vinceret. qui mundum suis vinculis tenebat captiuum. **Vnde beatus Ambrosius** ymnū natalis domini eloquentie sue pulcherrimo flore compinxit ut pius sacerdos tunc dignum munus offerret. **Ait** enim inter cetera procedens de thalamo suo pudoris aula regia. gemie gygas substantie alacris ut currat viam ad. quod super humanum ingenium scis vir excoluit. **Collector** quod admirabile est nomen domini qui infantes erudit. astutos destruit. peccatoribus misereatur. sanctos visitat. angelos possidet homines continet. omnem creaturam sibi subijcit. Ipsum qui est principium et finis laudemus in principio et fine. vocem in domini laude extolles. **Ipsius** amemus ut patrem ut creatorem ut redemptorem nostrum. atque ut dominum timeamus

mirabilem in consilijs super filios hominum. qui est benedictus in secula seculorum Amen

Psalmus ix. Confitebor tibi domine in toto corde meo.

Titulus huius psalmi talis est In finem pro occultis filij ps 88.

Nicolaus Ad cuius intellectum duplex est iudicium secundum duplicem domini aduentum quorum primus fuit occultus: eo quod diuinitas latuit sub carne mortali. Secundus etiam est occultus. quia nescimus diem neque horam. quando veniet dominus. **De** hoc duplici aduentu domini nec non de duplici iudicio dauid spiritu prophetie tractat in hoc psalmo. **Primum** enim horum iudiciorum est iudicium discretionis quo discernuntur fideles ab infidelibus. a hoc incepit potissime a predicatione christi et apostolorum quo iusto dei iudicio licet nobis occulto aliqui conuersi sint ad fidem. et alij in infidelitate manserunt indurati cuius ratio nobis occulta est. **Ieronimus**.

Et eodem iudicio videmus adhuc bonos et sanctos tribulari et nescimus an hoc sit pro eorum probatione et emendatione: ut ad melius

crestat eorum gloria. **V**idemus a
lios tribulari: quorum pena h̄ inci
pit. et in futuro cum ip̄is permanet.
Videmus alios nec tribulari: nec
iniuriam pati sed sanos corpe le
ticia corporali a omnibus bonis
abundare. **I**sti tales periculosi sūt
quia credimus q̄ deus eos non vi
sitat quia non sunt digni visitari.
vt postmodū sine fine puniantur
Nicolaus Nam cum apo
stolus dixisset
ad rom̄. ix. ca. Cuius vult miseret
deus. et quem vult indurat. Et po
stea. xi. ca. dicit **V**ide ergo bonitatem
et severitatem dei. in eos quod non cre
dunt severitatem. in te autem boni
tatem dei si per manseris. **P**ostea
subdit **O** altitudo diuiciarum sapi
entiae et scientiae dei quae incomprehen
sibilia sunt iudicia eius. et inuesti
gabiles viae eius. Et in ps̄. xxxv.
propheta dicit. **J**udicia tua abyssus
multa. Aliud est iudicium dei: quod
dicitur iudicium discussionis. quod
erit in fine mundi. **I**dem **aug**. Et
licet iudicium futurum sit valde da
rum. quia tunc manifestabuntur
etiam occulta cordium. tamen hoc modo
nobis valde occultum. sicut quod dicit
saluator **M**athei vicesimo quarto
De die autem illa et hora nemo scit
neque angeli in celo nisi pater solus
Vtrumque autem iudicium datum
est ipsi christo. sicut quod dicit **J**ohā
nis quinto. **P**ater omne iudicium
dedit filio. Et de isto duplici iudicio
sibi dato dauid hoc in spiritu preui
dens fecit hunc psalmum. **V**nde sen
sus predicti tituli talis est. **I**ste

psalmus factus est a dauid propheta
ta pro occultis filij videlicet pro du
plici iudicio predicto nobis ocul
to dato christo filio dei: dirigens
nos in finem. id est ad considerati
onem finis mundi: et eterne beati
tudinis que tunc dabitur iustis tam
quam ultimus finis. Et sic psalmus iste
est de iudiciaria potestate christi.
sicut procedens est de sua passione
et exaltatione secundum sensum litteralem.
Non enim omnis expositio psalmo
rum de christo est mystica. **P**lura
enim et expressius prophetauit
dauid de christo quam alij prophetae.
propter quod dicitur eximius propheta
tarum sicut dictum est in prologo
presentis collectionis.
Jeronimus
Iste psalmus totus in persona ec
clesie per prophetam de antichri
sto cantatur. dicit ergo propheta

Confitebor tibi domine in
confessione laudis. **I**n toto corde
meo. **L**ib est in intellectu et affectu
Cassiodorus **I**n toto
cordis confiteatur dominum qui nullis cogita
tionibus mundanis fluctuat. quod
perfectorum esse non dubium est
qui et originalis peccati vitia et
suggestiones peruersas malo
rum spirituum domino prestante
vicerunt. **N**arrabo omnia mira
bilia tua. **Q**uis ergo potest
omnia mirabilia diuina narrare.
que quotidie in celo et in terra vir
tus eius operatur. **S**ed loqui
quitur hic per figuram que dicit

si modo cetera que significat partem
dicere omnia vt de multis aliqua
narrare vi

Hieronimus

Narrabo ergo mirabilia tua omnia
Non illa tantum quod mortui resuscitantur
ceci illuminantur sed etiam quod pro
te anime peribit: saluti insperate
redduntur. **Idem August. a Nico-**

laus. Retabor corde. a exultabo
corpore exterius. Dicitur enim ex-
ultatio quasi extra saltatio. a ad-
dit in **Augustinus** Non
iam in isto seculo non in voluptate cor-
poris. nec in palati a lingue saporibus
nec in suauitate odorum neque in
iocunditate sonorum transeuntium:
nec in formis corporis varie a pul-
cre coloratis. neque in vanitate lau-
dis humane nec in consilio a ple-
moria. neque in diuicijs a possessio-
nibus huius seculi superfluis sed solum in te

Hugo In quo est vera a per-
manens leticia Vnde
ad philipp. iij. Gaudeat in domi-
no semper. psallam cum gratiarum
actione nominis tui. id est ad honorem
nomis tui **Alfissie** aduerbiale ponit

Nicolaus deinde exprimit
materiam sui causa
tus a sue leticie propter iudicium
discretionis. de quo dicit. **In con-**
uertendo id est dum conuertisti iu-
dicium meum dyabolum retrofugi-
fugando ipsum de homine a tem-
pore predicationis christi a apo-
stolorum per iudicium discretio-
nis **de quo dicitur Johannis. xi. Nunc**
iudicium est mundi. nunc princeps

mundi eicietur foras. quia mundus
per passionem christi: liberatus est
a potestate dyaboli a suorum Vnde
subditur. infirmabuntur quia po-
testas demonum fuit per christum
debilitata ne possent tantum homi-
nibus nocere quantum ante Ideo
subditur. a peribunt a facie tua.
Reputabant enim se in hoc quod
ammodo petire quod arcebatur a no-
cumento hominum. Vnde dicebat
christo **Matthei octauo. Quid no-**

bis a tibi **Iesu Nazarene** venisti
ante tempus perdere nos. **Quom-**
am fecisti id est **Hugo** Sic enim
est facies. **Hugo** continu-
atur textus **Manifestum est quod sit**
gasti inimicum meum retrofugum
quoniam fecisti iudicium meum.
id est quoniam pro me iudicatus
es iniuste coram pylato a causam
meam quia pro peccatis meis mor-
tuus es qui debebam mori **Sedi**
sti super thronum qui iudicabis in

stia **Nicolaus** Per thro-
am. **Nicolaus** num desi-
gnatur iudiciaria potestas christi
quantum ad iudicium discretio-
nis quo fideles credentes: ab obstina-
tis infidelibus sunt separati. Ideo
subditur. **Increpasti gentes per pre-**
dicacionem apostolorum de ydola-
tria cui erant dedita a peribit impius
id est dyabulus. qui habitabat in
ydolis. quia gentes predicationem
apostolorum recipientes con-
fregunt ydola in quibus demones co-
lebantur in nomine eorum delesti. quia
qui prius vocabantur pagani mo-
do vocantur christiani Et etiam nomina

ydoloz perierūt de terra . sicut p̄d
dictū fuerat zacharie . xiii. In illa
die dicit dñs . p̄d̄ba z noia ydolorū
de terra . a non memorabuntur vl
tra **In eternū a m̄ sc̄m seculi**

August. Sc̄m est hoc p̄ns
sc̄p̄ mutabile sed
seculū seculi est illud q̄d in cō muta
bili eternitate consistit a eīdem q̄d
eter

Nicolaus Inimici
num gemitū cas
e st . defecerunt framee in sinem . p
frameā que dr gladius ex vtraqz
pte scindens . intelligūtur dyaboli
deceptiones quibus quasi imuta
biliter sauciabat genus humanū
cui⁹ potestas a deceptiones defe
cunt ⁊ diminue sunt p̄r christū
a apostolos qñ ciuitates eoz ⁊ de
monū destruxisti . Ciuitates demo
nū sunt prauū homines : q̄s possi
dent sicut rex citatem . atqz in illis
exercent suas malicias .

Augustinus Ibi nanqz
seruiūt oca
li ad curiositatē . aures ad lasciuā
manus ad rapinas vel ad quod
libet aliud peccatū . a mēbra cetera
in hunc modum dialo hico princi
patū ⁊ pueris consilijs a factis
Dñi⁹ autem ciuitatis quasi plebs
sunt omnes delicate affectiones a
turbulenti motus animi ⁊ q̄d dia
nas seditiones in homine agitan
tes . has ciuitates ⁊ peccatores de
struxisti expellendo dyabolu⁹ a eos
diuino seruitio subiugando .

Nicola⁹ Perijt mēoria eoz
quia post cōuersio
nem non dicuntur peccatores vel

ydolatre . quales fuerunt prius . a
hoc cum somitu ⁊ per somitum pre
dicationis apostolorum a **domin⁹**
in eternum permanet . quia regnū
dñi nostri ihesu cristi i eternū ⁊ sta
bile ē . a sine fine **Parauit** in iudi
cio ipse christus thronū suū ⁊ po
testatem suā iudiciariā . a ip̄e iudi
cabit orem terre ⁊ habitatores or
bis in equitate reddendo digna p
meritis . et populos in iusticia . Re
peticio eiusdem sermonis est

Jeronim⁹ Eqtas a iusticia
p eodē accipiūt

Augustinus iudicabit
in q̄ testio
niū phibente conscia a cogitacō mi
bus accusantib⁹ seu defendētib⁹

Et factus est domin⁹ refugiu⁹ paupi

Nic. populo videlicet catholico
q̄ fuit valde pauper in p̄n
cipio cristiane fidei adiutor ⁊ opor
tunitatibus ⁊ in necessitatib⁹ . qñ
hōmo est in tribulatione .

Cassiodor⁹ Ille est paup
dei q̄ terrē a cu
piditate vacuatus celesti desiderat
largitate ditescere cui domin⁹ adest
in tribulacōe tēptationū adiutor .

Nico. Et quia sic adiutor es
te per veram fidē qm̄ non dereliquisti
absqz consolatione querentes te
domine mori **Cassiodor⁹**
bus a fide .

Nā illi soli noscūt te dñe q̄ audiūt
vocē tuā a mādati tuis supplicie
obediūt Et iō p̄ tātis beneficijs hor
tatur p̄p̄a fideles ab
laudem dei dicens . **Nico.**

Ipfallite dno Igras agente Lq ha
bitat i syon in ciuitate celesti h
expressa p syon : que speculatio in
terpretatur. in qua facie ad facie
videtur deus quia licet vbiq sit de
us per essentiam potentiam a pre
sentiam tamē in celo specialiter ha
bitat per apertam visionem Lāuū
ciate et predicare inter gentes su
dia eius et legem euangelicā quā
studiose docuit verbo a facto

Hugo Sed posset quis dicē.
quō annuntiabimus
verbum domini inter incredulos.
cum quotidie interficiantur q̄ pre
dicant. quibus respondetur. Polite
timere eos qui corpus occidūt
Qm̄ ipse dñs ē Legrens sāguī
nem eoz et requiret per debitam
vindictam sanguinē eoz qui oc
ciduntur de manu tyrannorum. Et
insuper. Recordatus est.

Cassiodorus Doc mirabi
liter ad vtrū
q̄ positū est vt et psecutores vindi
cta terre retā mātires pmissio teni
gna reficēt. nō ē oblit⁹ ad cōgrē
ciū infirmitatē dicitē rotorābā q̄ ppe
longinquitatē futi iudicij retribucō
nes dñi aliq̄ten⁹ estimāt obliuiscī
lāore loionē pauperū viustoz
miserē mei dñe Ista ē oīo cūctōū
paupm ip **Nico** vide hūili
sona ecce **Nico** tatē meaz
de inimicis meis et afflictionem in
illatam a **Hu** Qui exaltas me
tirānis. hu. et lōge me facis
de portis mortis videlicet a peccatis
mortalibus per que itur ad mortē
vt annunciem omnes laudatiōes

tias et predicaciones tuas. predi
cando videlicet opera tua laudabi
lia. in portis filie syon et in sancta
ecclesia militante que est filia ecclē
triumphantis. pp̄ter quod p tan
to beneficio **Exultabo** i salutarī tuo
id est in dommo ihesu christo

Nicolaus Infire sūt gen
tes in interitū
que fecerunt quia multi tyranni in
gentilitate obstinati in persecutio
ne martirū subito mortui sūt: a in
infernum de mersi. sicut egeas in
persecutione beati andree a demo
ne suffocatus expirauit. a sic plu
res alij vt patet in legendis scō tū

Hugo In laq̄o isto et i frau
dulento consilio. que
absconderunt sub quodā p̄textu
iusticie comprehensus est pes eo
rum id est malus affectus eorum
quia plures tyranni laqueuz mor
tis parantes christianis: p̄ococi
pati sunt morte. sicut aman suspen
sus est in patibulo quos paraue
rat mardocheo. a hec sūt occulto
dei iudicio Vnde subditur **Cogno**
scetur dominus iudicia faciens

Cassiodor⁹ in die iudicij
q̄ peccatori
b⁹ dabitur eterna cruciatione tor
queri. In operibus manuum sua
rum comprehensus est peccator

Theronimus Vnus q̄sq̄
peccator i
p̄se sibi portat in consciencia et su
nes a vincula a tormenta a vnde
sustineat **Cassi** Per qua
mala litates igitur
operum suoz dicit p̄ctores eē
b. ij.

torquen **Deinde** subiūgit
dos **De** iudicio discuf
fionis qd erit in fine mundi vnde
dicit. **Conuertantur** v̄ conuertēt.
[peccatores in infernū] q̄neis dice
tur. **Itē** maledicti in ignē eternum
Loēs gentes q̄ obliuiscuntur deū.
v̄ q̄ in fine vite moriuntur sine re
medio p̄nie. **Et** quia sicut mali pu
nientur. ita a boni premiabūtur.
Vnde subdit. **Om̄ non in finez.**
hoc est in finali iudicō. **obliuio eit**
pauperis. Videtur enī dñs pau
perz obliuisci in p̄nti non liberans
eos de malis p̄ntis vite. cū tñ hoc
possit. **Sed** tunc recordabit q̄n eo
rum pacia remunerabitur. **Itē** sub
ditur. **Pacia pauperz non peribit**
in finem. **Gregorius** omel. xxxv.
euang. q̄i perisse pacia pauperz
cernitur cū n̄t pro illa in hac vita
humilibus recōpensatur: sed paci
encia pauperz in finem nō peribit.
quia tunc eius gloria p̄cipit: cū
simul om̄ia ista laboriosa em̄ant
Nicolaus Quia sicut p̄ sen
tenciam finalis
iudicij iniūsti ibūt in suppliciu eter
nū. ita iusti in vitā eternā vt habe
tur matth. **Cassiodorus**
xxx. **Cū** vero de fine seculi p̄pheta b̄ tra
daret: aduentū antixpi cordis illi
minatioē p̄uidit. a periculi magni
tudine territus magna voce pla
mat dicens. **Exurge dñe** ad iudi
cium per p̄tatem iudiciariā. **nō cō**
fortetur. v̄ nō preualeat **homo**.
antixps. **Ipe** ē homo pess̄ quem
hūana non p̄t sustinere condicō: i

quo tanta erit verfucia vt sola do
mini virtus eius possit superāe ne
quiciam **Et** gentes que cū eo scele
ra magna facture sunt etiam petīt
celerimo aduentu iudicari. dicēs
hugo **Iudicentur** gentes i cō
sp̄ctu tuo. **q̄** te nō late
bit eoz iniquitas. **Constituē** dñe. v̄
constitui permittes p̄pter peccata
eorum. **Legislatores** v̄ antixpm
qui allaturus est pessimā legem a
iusurus multa contra dñm p̄cepta
[super eos] id est in ruinaz eozū:
qui ei ad h̄c **Jeronim⁹**
[sciant gentes] cū damnate fuerit
[qm̄ homines sūt] a q̄ stulte fece
runt ponentes in h̄cie possimo sp̄z
suam a non in deo: qui solus p̄t
salua **Nicolaus** **Et** quia
tāta p̄
secutio fidelium futura est tempo
re antixristi. vt videatur dom̄⁹
ecclia in deseruisse. si posset fieri: p̄
pheta admirans subiungit. **Ut**
quid dñe recessisti tōge. v̄ recedes
tempore antixristi. **Videtur** enī
deus quodammodo recedere a cri
stifidelib⁹ quando non liberat eos
cum possit a tantis persecutioib⁹
[despicis in oportunitatibus: in
tribulatione]. **Illos** enī videtur
deus despiciere tanq̄ rem nullius
precij. quos non liberat in tempo
re oportuno: quod est tempus
tribulationis. **dum** superbit im
p̄ius. id est antixristus. a loquī
tur per moduz presentis de futuro
propter certitudinem p̄phete. **Lin**
cedit paup. v̄ p̄sp̄ian⁹ antixp̄

inolebens reiciatle omni gene
reiciatus: qui per incendiū deligē
in sacra scriptura. Et aliquos ad
lram incendit. Coprehenduntur. u
coprehenduntur. vnde trāllatio he
brayca ita habet. capianē. s. anti
xps a satellites eius. qui scdm scā
dotoꝝ antiquoꝝ in monte oliueti
fulminabitur. a magna ps abhe
rentium sibi. de quo dicit apl' us.
ij. ab thes. ij. Tunc reuelabitur in
quus que dominus interficiet spi
ritu oris sui. In consilijs quibꝰ co
gitat. quia sicut cogitabant eu
ciare cristianos sic a deo cruciabu
tur. Causa magni erroris antici
sti subdit dicens. Quoniam
laudatur peccator. Anticristus In
desiderijs a Hugo Desideriū
nime sue. Anticristi
erit vt credatur esse deus. La mi
quus benedicatur. vt deus.

Calliodorꝰ Dic antixps
adulantiū a
fallentiū cateruis eousqꝰ pducet.
vt se non solū regem terre s; etiaz
rerum omnū prebicit deū sicut A
postolus dicit ita vt in templo dei
sedeat a extollat se supra omē id
quod colitur a quod dicitur deꝰ.
Et sic puocabit deū ad iracundiaz
id est ad vmbictam malicie sue.

Vnde Nicolaus Facet
sequit. Nicolaus bauit bo
minū peccator. ipse videlicet anti
cristus qui dicitur peccator in deū.
a iniquus in proximū. scdm mlti
tudinem ire sue. ire diuine cōtra
se prouocare. non queret. penitē
ciam sed morietur in obstina cōne

Hec est magnā itā dei vt desit pec
catori correctio: a assit adulatio.
Tunc enim assimilatur anticristo
de quo dicitur. Non est deus in
conspetu eius. videlicet alicuius
reputatiōis apud se.

Call. quia de ipso neqꝰssio da
mel ppheta testatur: di
cens. Et extollet rex aduersus oēz
deum. a ad deū deoz loqꝰ sup bia.

Nicolaus In quinatē sūt
vie illius in oī
tempore. u cogitationes a opera
illius occupabuntur in peccatoū
pollucōne omni tempore vite sue.

Hugo Auferuntur iudicia
tua. quibus in prese
ti iudicis oculte a in futuro dabis
manifeste. a facie eius. u a mente
a memoria eius a sic non tim ebit
iudicia dei sup se ventura: p nimia
elatione. a obstinatio ē Calliodorꝰ

Sic iudicia dei a cōte peccatoris
auferuntur qū videt tardius ven
re quod celeriter meruerat sustinē
omniū inimicorum suorum dūa
bitur. potentia a seductione signo
rum populos Augusti.

Dicitur enim omnes reges supera
turus vt solus super omnes regnꝰ
Et quā per nepharias artes ad
illud mane culmen dominationeꝝ
qꝰ perueniet adbit. Orit e
nim in cōte suo. Id est cogitauit
presumptuosa securitate.

Hugo Non dicit ore
quia vba eiꝰ
erunt dulcia ad alliciendū hōmes
d. ij.

ex potestate regni secularis a deo
p̄iosa miraculis. sicut dñs in euā
gelio dicit. **Seducat** si fieri potest
etiam electos. **Idē aug⁹.** **Infi**
atur ut rapiat pauperē. **I**tera
infi diarū inimitate callidi p̄secuto
ris oñdit et infidiatur. **r**apere pau
perem. **v** decipere populū xp̄i. **dñ**
v vsq̄ **Lat.** **August** **v** quib⁹
trahat eū. **August** p̄t cru
ciatibus affligendo ad se abducit.

Nicolaus Et q̄s tormento
et dñe nō poterit
verbis dolosis ab se trahere stude
bit **v**nde subditur. **I**n laq̄o suo.
hoc est in dolo suo. **h**ūiliabit eū.
videlicet po **August** Quia cū
pulū christi **August** signa et
miracula facere ceperit quanto mi
rabiliora videbūtur hōibus tāto
illi sancti qui tunc erunt contēnen
tur et quasi pro nichilo habeunt

Jeronimus Et tunc **incli**
nabit se. ad
humilitatē vt videatur quasi mitis
et sanctus. et cū se nichil meliaue
rit tūc casurus est. **v**nde subdit

Nico **La** cadet **la** dominio suo
cū dñatus fuerit paupe
rum. **s.** xp̄iano oīū: suo tēpore abie
ctorum et spoliatorū. et causa deie
ctionis eius subditur. **D**ixit enim
in corde suo. **v** cogitauit hoc qd̄ s̄
ditur. **oblitus est deus.** non hñs
noticiā scōrum nostrorū. **auertit**
faciem suam ne videat in finem.

Jerō. Ac si dicat mea sunt oīa
q̄ diu seculi fuerit. et in
obliuione tradidit illa deus. et nū
q̄ amplius vsurus est illis. sed

mea sunt quia ego sum deus

Augusti **H**ec est inclinatio
miserimi casus dñi
humani animus in suis iniqui
tatibus prosperatur. et parci sibi
putat cum excecatur: et observa
tur ad vltimam vindiāam.

Nicolaus **D**einde de cribit
antixpi finalis
deiectio que fiet virtute diuina ad
preces scōrum. qd̄ preuidēs dauid
orando subiungit. **A**surge dñe.
q̄ videris quasi dormire cū p̄mittis
eum tanta mala facere in sanctos
tuos. **et exaltetur.** **v** mōstret **ma**
nus tua. **et ptās tua** ad eū p̄ciē
dñi. **ne obliuiscaris pauperē.** **d**itte
do eos diutius in persecutione anti
christi et

Hugo **V**ides at̄ ecclā
suorū se liberandaz
exultat. et anticristo suo p̄secutori
insultat di. **P**ropter qd̄ ir̄ritauit i
pius dñs. **q̄i** diceret. quid profuit
ei tāta mala facere suis blasphemis
is dñm puocare ad eius p̄dicōe.

Nico **D**ixit em̄ in corde suo n̄
requireret. **f**ada mea ad
puniendum ea tanq̄ non curans
vel ignorans. **V**ides. **t**u deus cui⁹
oculis oīa nuda sūt et aperta. **q̄n**
tu laborez et dolorez. quos infligit
sanctis tuis antixps. **o**stendas. **d**i
ligenter ad puniendū. **vt** **q̄**uo
tradas eos. **s.** antixpm et suos mi
nistros **in manus tuas.** **v** in p̄tā
tem iusti.

August **I**n mediuz
cie tue. **August** **d**educis im
pijs et iudicis rebit adiutor: vt sic
illi digna factis recipiunt: ita isti
promissa p̄sentia consequantur.

Vnde **Nico** **T**ibi derelictus ē
sūdit. **Nico** paup̄ & populus
cristianus vt eum p̄tegas a defē
das **orphano** & eidez populo cri
stiano qui anticristi tēpore videbi
tur quasi sine patre p̄tegete a ma
tre compaciēte **tu eris adiutor**
accipiens cū sub p̄tectione tua
Quere brachiū & ad nichilū re
dige p̄tatem **peccatoris a mali
gm̄** & anticristi qui. ij. ad th̄s. ij.
dicitur homo peccati a filius p̄bi
tiois. **queretur p̄t̄m illius** quia
nequicia illius a te diligēter disci
tetur. an sit ampli⁹ vtilis ad pur
gationem electorum **a non mue
niet** ad hoc vltra vtilis eo q̄ suf
ficienter erunt purgati. a sic anti
cristus occidetur. a cū suis deicie
tur in ignem infernū. sicut p̄i pron
cit virgam in ignem post debita
filij correctōnem. Et quia inter fco
anticristo apparebit manifeste po
testas a dominiū christi. **Jo** subdi
tur. **Quis regnabit in eternū a in
seculū seculi** & sine fine. q̄ vt dici
tur danielis. vij. **Plas eius p̄t̄s**
eterna a regnū eius non corūp̄t
peribitis gentes videlicet tu an
ticriste a qui tibi adhaerunt **de
terra illius** quia regnabit in eter
num. Et quia peribunt ab p̄t̄coz
sanctorū. **Ideo** subditur. **Confideri
um pauperum exaudiuit dñs.** **fa
ciendo finem de p̄secutione anticri
sti. **preparaōz**** & affectū **cordis
eo cum** quo desiderabant liberari
a mal̄ p̄ntib⁹ **audiuit auris tua**
Jeroni & clemencia tua per
quā fidelib⁹ largiris

vitam quā desiderāt h̄ie eternam.

Nico **D**einde dauid finaliter
concludit p̄t̄coz ecclesie
dicens. **Iudicare pupillo a hūili**
scilicet pro populo catholico q̄ erit
in extremo **Augusti** **Aliud**
iudicio **Augusti** est in
dicare pupillū a iudicare pupillo
Iudicat enim pupillum qui eum
condemnat. Et iudicat pupillo: q̄
pro illo sententiam profert.

Hugo **Vt non apponat** &
non presumat **vltra**
magnificare se homo & quicunq;
se erigere contra deum **super ter
ram** sicut fecit antichristus

Cal. **C**ompleta est psalmogra
phi denūciata p̄missio. **re
serata sunt filij occulta miracula.**
O ingentes a admirabiles cause
que quīs exposite videant adhuc
tamen sine dubitatione secrete sūt
dū ignorant quā remiant a adhuc
obstruse esse monstrantur. **Sic a**
secrete est qd̄ dicitur a querentib⁹
non tacentur **Qua** p̄pter dño suppli
cemus effusius vt nobis emenda
tionem saluberrimā offerre dignet̄
quā sine excusatione peccat cui re
tribuo meritoy p̄dicat eē v̄tura

Jeronim⁹ **Ipe** q̄ dñs est
ab antip̄i ope
ribus nos custodire dignetur ille
sos. vt ab illo pupilli facti: p̄tem
xp̄m dñm cognoscentes ipsum se
quamur fide. ipsum timeam⁹ cor
de. ipsum glorificemus opere. cū
cum eterno patre a spiritu sancto
est honor a gloria in secula secul
lorum. Amen.

In dño con

Titulus h⁹ ps talis e.

In finez ps 68. hugo

In precedenti psalmo egit de psecutione bonorum tempore antixpi futura. hic agit de persecutione bonorum que est a mēbris antixpi. de quibus prima iob. i. dicitur.

Nunc antichristi multi sunt.

Cassiodorus ^{Qz aut in} titulo poi

nit. In fine semper ad dñm cristū est referendū. quod quāq; indicat gloriosam passionem. modo triū phalem resurrectionem. Nūc aut sanctā fidem declarat in qua heretici digladiantur. & dimicant contra fidelissimos. **Hu.** ^{ap̄lta igit} in persōa cui iussit fidelis loquitur hereticis: qui nūcitur catholicos in suā conuertere p̄ rauitate dicens.

In dño confido. qui est spes salutis mee. quomodo vos heretici dicitis. & suadetis. Laie mee. & michi transmigrā in montes. & ad nos qui sumus magni literati. Et debes transire quia es sicut passer. & pennatus virtutibus. **De glosa.** Moraliter hoc debet dicere vir iustus cū temptatur precipue de vana gloria vel ambitioe. **In dño confido.** In quem fixi spem meam. Quo dicitis anime mee. Non dicit michi quia dyabolus non multum curat. q̄ homo exaltetur exterius sed hoc precipue cupit: vt interius vane glorie consentiat. Transmigrā in montem. Sup̄bie vel ambi

tionis. sicut passer. Ecce quib; dicitur suggestiones prauae. merito debes transire ad altiore[m] statum quia es pennatus virtutibus & ornatus bonis operibus. **Compatur** vir iustus passer. p̄pter multa q̄a modicus est vt passer per humilitatem. **Leuis** p̄ temporalium abiectionem. cautus per suam sollicitam custodiam. & habitat in petra per iugem meditationem dñice passionis. **Deinde** ap̄lta conuertens sermonem ad catholicos exponit q̄ re dixerit. **In dño confido** quasi dicit. **Idco dixi hoc. Quia ecce peccatores.** & heretici intererunt arcu. & sacram scripturā ad voluntatez suam exponendam sup̄serūt. & parauerunt sagittas suas. & parata hūt verba venenosa & argumentaciones sōphisticas. In pharetra. & in corde suo. & hoc vt sagittent in obscuro. hūc est in suis ambiguīs & obscuris sententijs. & rectos corde. id est in simplici sensu degentes. **Item glosa ex Jeronimo**

Collector **Gregorius** vero **xxi. libro moralium** hūc versiculū ita exponit. **Quid pharetre nomine nisi prauorum machinatio designatur.** Iniqui enim cum dolos quos bonis excogitant secretis machinationibus occultant quasi in pharetra sagittas parant. **Et in hac presentis vite caligine** velut in obscuro rectos corde feriunt. quia maculosa eorum iacula & sentiri per vuln⁹ possunt & tamen venientia deplendi n̄ p̄nt. **Deinde** ab hereticis conuertit

sermone ad dñi d. **qm̄** ac si dicat

glosa per arca v. p. sacram scri
pturā heretici parāt dece
ptiones simplicib⁹ qd̄ tñ n̄ ē ex vi
tio scri. **Cassio** sed d̄ neq̄ssima
pture. **qm̄** que p̄fecisti. v. scripturas q̄s p̄
fēc̄ ed̄idisti ad salutē. **destruxerit.**

glosa v. peruerterunt male ex
ponēdo. **iust⁹ at̄.** s. xp̄s
quid fecit. **quasi** dicat. si hereti
ci offendunt nonne xp̄s pacez dat
nobis. **dat** utiqz pacē quā vos he
retici nephānda dissensioē viola
tis. qui dixit. **Pacem** meam dō vō
bis. pacem meam relinquo vobis.

August xp̄us quid nobis fe
cit qui traditorēz su
um tanta paciā pertulit vt ei p̄mā
eucharistiā confectā manib⁹ su
is a ore suo cōmendataz sicut cete
ris apostol⁹ traderet. **quid** nobis
fecit christus qui eundē traditorē
suū quem dyabolū nominauit añ
traditōnem sui dñi. nec locutis do
minicis fidem potuit exhibere cum
ceteris apostolis ad predicanduz
regnum celorum misit. vt demon
straret dona dei peruenire ad eos.
qui eum in fide accipiunt. etiā si ta
lis sit p̄ quē accipiūt q̄l iudas fuit

Cassi exprobratis his q̄ falsa
sentiant de religione ve
rissima consequenter p̄beta dicit
iudicia domini esse ventura vt hu
mana peruersitas saltē cōsiderata
domini districtōne se corrigat. **Vñ**
dicit. **Dñs** i templo sancto suo.
v. in vnoquoqz religioso. **Sic** ait
apostolus. **Si** quis templū viola

uerit disperdet illum deus. **Templū**
em̄ dei sanctum est quod est vōs
vt sciat hereticus a dō se posse dispa
gi a quo noscuntur corda recte cre
dentium possideri. **dñs in celo.** v. i
sanctis hōib⁹. **sedes** eius. quia
sanctos viros p̄ntia maiestatis sue
diuinitas insidere dignatur.

Jerō **Oculi** eius in pauperē
respiciunt. **oculi** christi
id est aspectus diuinitatis.

glosa viz misericordia ei⁹ ad
p̄lm xp̄ianū respicit. **L**
palpebre ei⁹ **interrogāt** filios hōim

Cassiodo p̄pha loq̄tur h̄ at
legorice d̄ deo q̄i
h̄a'eat palpebras q̄ cū claudūtur
nichil videtur. dicit em̄ dñm non
solū respicere quando intendit oca
lis sed etiā tunc requirere v. consi
derare filios hōim: cū eos negligere
quasi dormiens estimatur

Jerō Palpebre sunt diuinitatis
subtilitas v. iudicia dei oc
culi in quibus nos interrogat v.
cognoscat quid habeat vnusquisqz

Rico p̄ hoc scrutatur ad⁹ a co
gnitōes filioruz hōim. q̄
idcirco dicuntur palpebre dei. quia
ipsa iudicia eius q̄nqz nobis clau
duntur. a q̄nqz nobis aperitūtur tā
q̄ palpebre. **Jeroni** Videmus
oculor.

Jeroni vna; gen
tem flagellari a scimus pro qua cā
flagellatur. **Hec** manifesta iudi
cia sunt. **Videmus** alteram flagel
lari a nescimus pro qua causa. a
hec iudicia dei sunt occulta tanq̄
nobis clausa. **Et** per hęc superius
cōprehensa. **Dñs** interrogat ius

tum a **hugo** v. pbat a disceat
impium mit conscias eoz
de quibus noscatur: solus deus fer
re iudicium. Et sic interrogando in
uenit q. **Qui diligit iniquitatem**]
v. p. d. Nam peccatu iniquitas e.
vt dicitur **Remigius** Ille
Job. iij. diligit iniquitate: qui ex desiderio pec
cat. qui et si semper videret: semp
suis desiderijs peccando vti vellet
Et hic lodit animam suam]

Castio Se em persequitur q
sequitur dyaboli. du
illas semitas comeat maunt que
ad penaz loca fugienda pduant

hugo Quid at dilectoribus in
quitatu sit futuz onter
onidit d. **P**luet. s. dñs v. plucere
faciet super peccatores laqueos]
vt illaqentur. ita q non possunt
mereri. vnde puerb. v. Iniquitates
sue capient impium. a fumbus pec
catorum suorum constringitur

Nicol Etiam iuxta litteram
peccatores moriuntur
subito a ex impuiso qi capti laqo

Glosa lignis] v. cupibitas.
sulphur] v. fetor ma
loz operum. a spūs pcellau.] p
hoc pena eterm iudicij indicat. a
vertera **Jeronim** Hoc to
patoruz tu fm
historiaz factu fuit qu dominus plu
it sulphur a ignem sup 30 domaz
vt ait apus iudas. in exemplum
ignis eterm factu fuit. Addiditq.
L pars calicis eoz.] quare dixit p
tem eorum. quia vnusquisq p p
te sua quasi de calice iustam vindi

ctam recipiet pro ut gessit miseri
as suas vt ait propheta. Reddet deus
vniciq iuxta opera sua. Et ideo ta
q racōnem reddens quare id fiat
subicit. **Om̄ iustus dominus**] p
naturam. **Et iusticias dilexit**] quia
vnunquēq sedm opus eius appri
um iudicat. **Lequitate: vidit vultus**
eius] vt sanctis premia: patorib?
penam

Casti as a puerstita
tes hereticorum a malignoz: nec
non retribuōes ipoz p iste mi
rabili breuitate complexus est. vt
quorum futuras pēas agnoscim?
ab eorum prauidate arcea mur

Jeroni Quappter dño suppli
cem? qtin? nos vocati
one sua dignetur efficere dignos.
a non fm pāā nrā nobis supplicia
inferat. sed fm magnam misericordiam suam
veniam largiatur quia ipsi est
cū eterno patre a spū scto honor
a gloria in secula seculoz Amen

Saluū me fac
Titulus h? ps tal est
In fine ps dñs pro octa
ua Sensus eius talis est. ps iste at
tribuitur dauid a fidei tendenti in
fine: v. in xpm. a in eodem ps orā
ti p octaua v. p die iudicij. de quo
in vi. ps. supra **Glosa** vi
dictum est.

Glosa Es
em vit scis multiplicatā vanitate
seculi qī subito timēs exdamat p
magnitudine periculi a ait
Saluum me fac domine.]
qui potes solus saluare.